

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Partnerství EU a Afriky s důrazem na rozvojovou pomoc a spolupráci

EU and Africa Partnership with Focus on Development Aid and
Cooperation

Student: Milan Klobušiak

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Eva Kovářová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Milan Klobušiak**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Partnerství EU a Afriky s důrazem na rozvojovou pomoc a spolupráci
EU and Africa Partnership with Focus on Development Aid and
Cooperation

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Rozvojová spolupráce a pomoc jako součást vnějších vztahů EU
3. Historické pozadí a současná podoba vztahů EU a Afriky
4. Rozvojová pomoc a spolupráce EU v Africe
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ADAMCOVÁ, Lenka a Tereza NĚMEČKOVÁ. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica, 2009. 345 s. ISBN 978-80-245-1515-1.

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje*. Praha: C. H. Beck, 2009. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0.

ZÁHOŘÍK, Jan. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 179 s. ISBN 80-742-2021-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kovářová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

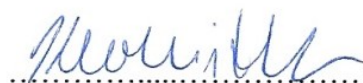

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracoval samostatně, a uvedl jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Ostravě dne: 8.5.2014

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Milan Klobušiak', written over a dotted line.

Milan Klobušiak

Poděkování

Touto cestou děkuji Ing. Evě Kovářové, Ph.D. za její odbornou pomoc, laskavost, trpělivost a především za její cenné rady a náměty při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Rozvojová spolupráce a pomoc jako součást vnějších vztahů EU	5
2.1	Vymezení vnějších vztahů EU	7
2.1.1	EU a mezinárodní organizace	8
2.1.2	EU a Severní Amerika.....	9
2.1.3	EU a Karibik, Jižní Amerika	11
2.1.4	EU a Asie	12
2.1.5	EU a Evropa	13
2.1.6	EU a Rusko.....	15
2.2	Rozvojová pomoc a spolupráce	15
2.2.1	Rozvojové země	16
2.2.2	Vymezení pojmu rozvojová pomoc a spolupráce	18
2.3	Vztahy EU a rozvojových zemí.....	19
3	Historické pozadí a současná podoba vztahů EU a Afriky	23
3.1	Dohody z Yaundé a Arushy.....	23
3.2	Dohody z Lomé	25
3.3	Úmluvy z Cotonu.....	28
3.4	EU a Severní Afrika	30
3.5	Partnerství EU-Afrika.....	32
4	Rozvojová pomoc a spolupráce EU v Africe.....	34
4.1	Financování rozvojové pomoci a spolupráce	35
4.2	Rozvojová pomoc a spolupráce EU ve vybraných zemích	37
4.3	Příklady humanitární pomoci EU	41
4.4	EU a rozvojové cíle tisíciletí	44
5	Závěr	46
	Seznam použité literatury.....	48
	Seznam zkratk	62
	Seznam tabulek	64
	Seznam grafů.....	65
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1 Úvod

Evropská unie je největším donorem v oblasti rozvojové pomoci na světě, což je deklarováno a zdůrazňováno v různorodé škále dokumentů. EU jako jeden z nejvýznamnějších subjektů v globální ekonomice, systematicky podporuje rozvojové země po celém světě. Afrika jakožto jedna z oblastí zájmů EU, těží ze vzájemné spolupráce již mnoho let. Všeobecně většina afrických zemí patří mezi ty vůbec nejchudší na světě, z tohoto důvodu je zjevné proč do Afriky směřuje velké množství finančních prostředků. Příznačná je pro vzájemné vztahy EU a Afriky koloniální minulost, která ovlivnila oba dva partnery.

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. Druhá kapitola je zaměřena komplexně na vnější vztahy EU a vymezení rozvojové pomoci. Svým způsobem je EU provázána ve světě téměř se všemi státy a většinou mezinárodních organizací. Přičemž s některými státy, zejména těmi nejvyspělejšími, udržuje kontinuální a úzký kontakt. Následné vymezení rozvojové pomoci je klíčové, pro identifikaci pomoci. Třetí kapitola je věnována vztahům, respektive postupným vývojem vztahů až do současné podoby. Specifický vývoj těchto vztahů, je dán v počátku postojem jako k závislým koloniím, poté období osamostatnění a nezávislosti, až po dnešní partnerský vztah. V závěrečné kapitole je hlavní náplní konkrétní podoba rozvojové pomoci ve vybraných oblastech Afriky, kde hraje podstatnou roli rovněž pomoc humanitární.

Cílem práce je charakterizovat rozvojovou pomoc a spolupráci jako součást vnějších vztahů EU, vymezit současnou a minulou podobu vztahů EU a Afriky. Na základě vybraných příkladů zhodnotit rozvojovou a humanitární pomoc EU v Africe. Při zpracování práce byly použity především metody dedukce, analýzy a komparace.

2 Rozvojová spolupráce a pomoc jako součást vnějších vztahů EU

Evropská unie se rozkládá na ploše přesahující 4 271 000 km², v níž pojímá 28 členských států. EU je velmi specifický a ojedinělý útvar, který momentálně reprezentuje více než 500 miliónů obyvatel Evropy, což ji staví na 3. místo na světě v počtu obyvatel. Hustota zalidnění 118 obyvatel na km² z ní dělá poměrně hustě osídlenou zalidněnou oblast na světě. Evropská unie sama u sebe spatřuje svůj cíl ve vytvoření komplexní politické unie. V tuto chvíli se nachází na půl cesty od hospodářského k politickému společenství. Ačkoli obyvatelé EU, respektive unijní trh tvoří pouze 7 % světové populace, podílejí se na světovém obchodu zhruba 20 %. Její ekonomickou sílu a roli hlavního subjektu v mezinárodním obchodu představuje fakt, že v roce 2011 dosáhla prvenství jak ve světovém vývozu, tak i ve světovém dovozu. Předběhla tak Spojené státy i Čínu, navzdory tomu, že celosvětový obchod byl zasažen recesí (Evropská komise, 2014b). Mezi základní ekonomické ukazatele patří HDP, v něm EU dosahuje celkové hodnoty 12 971 miliónů €, což je druhá největší hodnota na světě po Spojených státech. V přepočtu na obyvatele to činí 12 500 € na jednoho obyvatele (Eurostat, 2014). Avšak při hodnocení jednotlivých parametrů je nutné přihlídnout k faktu, že všechny členské země EU jsou unikátní a jedinečné, což nejlépe vystihuje heslo EU: "United in diversity – jednotná v rozmanitosti".

Za dobu své více než 60 leté historie se EU stala prostorem, ve kterém jsou dodržovány základní demokratické a lidské principy, jako dodržování lidských práv, rovnost, svoboda a lidská důstojnost¹. Už původní myšlenka Roberta Schumana, francouzského ministra zahraničí, byla vytvořit prostor míru, bezpečnosti a prosperity. Tyto hodnoty se snaží prosazovat i za hranicemi evropského kontinentu. Tuto společnou vizi nejlépe vystihuje Nobelova cena za mír, kterou EU obdržela v roce 2012. Díky své politice umožnila EU zvýšit životní úroveň miliónům lidí. Zavedla společnou měnu, která napomáhá integračnímu procesu, napomáhá větší transparentnosti, je využívána při statistické a srovnávací činnosti a stala se jednou z nejvýznamnějších měn na světové scéně. Zavedením jednotného vnitřního trhu, který zabezpečuje volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob, posílila konkurenceschopnost, inovace a mobilitu pracovní síly. Bez vnitřního trhu je nepředstavitelná konvergence jednotlivých zemí, které nyní mohou růst a prosperovat právě díky vnitřnímu trhu. Odstraňování překážek je v otázkách vnitřního trhu hlavní prioritou, a jelikož vytvoření

---

¹ Součástí Lisabonské smlouvy je i Listina základních práv EU, která shrnuje do jednoho dokumentu práva, která dříve byla roztroušena v různých legislativních dokumentech. Listina se skládá ze sedmi kapitol: důstojnost, svobody, rovnost, solidarita, občanská práva, soudnictví a obecná ustanovení. Kdykoli je uplatňováno právo EU, je povinností orgánů EU a členských států dodržovat tuto Listinu. (Evropská komise, 2010b).

naprosto dokonalého vnitřního trhu je pravděpodobně nikdy nekončící záležitostí, snaží se EU o harmonizaci právních řádů tak, aby všechny subjekty trhu mohly co nejvíce těžit z jeho výhod. Díky Schengenskému prostoru, který přesahuje hranice EU a dotýká se Islandu, Norska a Švýcarska a za nedlouho zahrne i Kypr, Bulharsko a Rumunsko, je zaručena volnost pohybu osob.

Z toho je patrné, že evropský integrační proces od svého vzniku ušel velký kus cesty, který se sice neobešel bez váhání a několika klopýtnutí, ale dnes na počátku 21. století stojí Evropská unie před výzvami jako jedna entita připravena jim čelit. Výzvy jako jsou klimatické změny, globální hrozby a terorismus, ztenčující se zdroje fosilních paliv a nerostných surovin, demografické změny a vypořádání se s následky finanční a ekonomické krize.

Většině těchto hrozeb se postavila EU prostřednictvím strategie Evropa 2020. Tato strategie je postavena na třech vzájemně se posilujících myšlenkách: inteligentní růst, udržitelný růst a růstu podporující začlenění (inkluze). EU si vytyčila 5 hlavních cílů, kterých by v rámci celého společenství chtěla dosáhnout do roku 2020. Těmito hlavními cíli jsou (Evropská komise, 2010c):

- 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno.
- 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje.
- V oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů "20-20-20";
  - Snížit emise skleníkových plynů o 20 % oproti úrovni roku 1990 (včetně zvýšení závazku na 30 %, pokud k tomu budou příznivé podmínky).
  - Zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 %.
  - Zvýšit energetickou účinnost o 20 %.
- Podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání.
- Počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.

Výsledkem, který se dostaví, by nemělo být pouze překonání současné krize, ale dosáhnout nového růstu. Růstu, který překoná krátkodobé období a bude pokračovat nadále. Rovněž jde o vylepšení současného modelu hospodářského růstu.

Ačkoli se v pozadí nynějších situací, jako je Britská skepse k setrvání v EU, nebo stále trvající nadměrné zadlužení např. Řecka a Portugalska a s tím spojená nevole evropských

daňových poplatníků jim nadále půjčovat, může zdát, že tvrzení o jednotné EU není namístě. Ovšem snaha dospět k řešení, věcný politický dialog a solidarita se státy i přesto, že prokazatelně selhaly v řízení svých státních financích, svědčí o opaku.

2.1 Vymezení vnějších vztahů EU

Evropská unie vystupuje na mezinárodní scéně jako aktér, který se zapojuje do celosvětového dění, a to v různé míře, v různých oblastech. Jak již bylo řečeno, zprvu byla založena EU, respektive ESUO jako projekt zabezpečující mír po druhé světové válce a spojující evropské národy dohromady. S každým rozšířením se stávala větší a významnějším aktérem na světové scéně. Proto musela zaujmout stanovisko k okolnímu světu (Evropská komise, 2007a). Samotný obsah pojmu "Vnější vztahy" není legislativně v právu EU ošetřen, ani se v něm téměř neobjevuje. Nicméně ho lze chápat jako nadřazený pojem celé politiky vnějších vztahů, který vymezuje postoj EU k třetím zemím a zahrnuje nejenom obchodní vazby, ale i jakoukoli hospodářskou spolupráci, oblast investic a financí, energetiku, vědu a výzkum, ochranu životního prostředí, rozvojovou a humanitární spolupráci, včetně politického dialogu v otázkách boje proti terorismu, mezinárodnímu zločinu a lidských práv (Svoboda, 2010).

Článek 3/5 Smlouvy o Evropské unii říká, že „*ve svých vztazích s okolním světem Unie zastává a podporuje své hodnoty a zájmy a přispívá k ochraně svých občanů. Přispívá k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby, ochraně lidských práv, především práv dítěte, a k přísnému dodržování a rozvoji mezinárodního práva, zejména k dodržování zásad Charty Organizace spojených národů.*” (Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii, a smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv evropské unie, 2010, s. 7).

Jednou z významných částí celé politiky vnějších vztahů, je společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP). Tato politika vznikla podepsáním Maastrichtské smlouvy. Ačkoli se v jejím názvu vyskytuje pojem společná, členské země v otázkách SZBP nepředaly své pravomoci ve prospěch EU. V tomto ohledu přinesla podstatnou změnu Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost v prosinci 2009. Tato smlouva zavádí mimo jiné reformy pro zlepšení SZBP a usiluje tak o posílení role Evropské unie na mezinárodní scéně. Rada EU

se stále řídí pravidlem jednomyslnosti² při rozhodování v záležitostech SZBP, ale navíc je pověřena definováním strategií a stanovením obecných směrů, kterými se EU ubírá. Lisabonská smlouva nově zřizuje funkci vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku, který je zároveň místopředseda Evropské komise. Hlavní rolí Vysokého představitele je vést společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, předsedat radě ministrů pro zahraniční věci, jako zástupce EU vede politický dialog s třetími stranami a prezentuje postoj Unie na mezinárodních fórech. Zároveň řídí taktéž nově vzniklou Evropskou službu pro vnější činnost, která tvoří diplomatický sbor EU složený ze zástupců jednotlivých diplomatických sborů členů EU v zahraničí a zástupců z řad Rady a Komise. Současným vysokým představitelem je zástupce Spojeného království, Catherine Ashton.

Na mezinárodním poli EU nevystupuje a nejedná pouze s jednotlivými státy, ale také spolupracuje s integračními uskupeními na celém světě. Rovněž spolupracuje s nadnárodními institucemi a orgány.

2.1.1 EU a mezinárodní organizace

Pravděpodobně jednou z nejdůležitějších mezinárodních organizací je Organizace spojených národů (OSN). EU v OSN spatřuje důležitou oporu pro udržení světového pořádku, k tomu od května 2011 mohou aktivně zástupci EU, předseda Evropské rady a Vysoký představitel, vystupovat v OSN. O úzkém vztahu také svědčí také to, že dokumenty EU, které se týkají mezinárodních vztahů, vychází z Charty OSN (EU-Media, 2006). Vzájemná spolupráce se rozrostla téměř do všech oblastí, namátkou rozvoj, klimatické změny, boj s korupcí a zločinem, utváření míru, humanitární pomoc a obchod. Důležitou oblastí vzájemného zájmu je také rozvojová pomoc. Na summitu v roce 2000 OSN přijala tzv. Rozvojové cíle tisíciletí uvedeny v tabulce (2.1), které mají za cíl odstranit největší problémy rozvojového světa do roku 2015, a ke kterým se přihlásila EU a zavázala se je tak plnit.

---

² Toto pravidlo se netýká 4 výjimek, které jsou uvedeny v článku 31. Smlouvy o EU. v těchto případech Rada EU hlasuje kvalifikovanou většinou.

Tabulka 2. 1 Rozvojové cíle tisíciletí

Cíl I	Odstranit extrémní chudobu a hlad
Cíl II	Zpřístupnit základní vzdělání pro všechny
Cíl III	Prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
Cíl IV	Omezit dětskou úmrtnost
Cíl V	Zlepšit zdraví matek
Cíl VI	Bojovat proti HIV/AIDS, s malárií a jiným nemocem
Cíl VII	Zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí
Cíl VIII	Vytvořit globální partnerství

Zdroj: OSN, 2005, vlastní úprava

V rámci mezinárodního obchodu se EU výrazně podílí na vytváření pravidel multilaterálního systému a v minulosti také otevření světového obchodu v rámci Světové obchodní organizace (WTO). WTO utváří a formuje pravidla v mezinárodním obchodu a dohlíží na dodržování těchto pravidel v praxi. Dnes má 159 členů, včetně všech 28 členských států EU. Ač se poměrně často na půdě WTO rozebírají spory, ve kterých je EU zainteresovaná, a to ať na straně stěžovatele, nebo obhájce, primárním cílem je podpora udržitelného rozvoje obchodu. (Kursa, 2014b)

Dále spolupracuje EU s celou řadou dalších mezinárodních organizací, jako je například Mezinárodní organizace práce, OECD nebo skupinou G8 a G20. Globálními cíli v této oblasti jsou pak podporovat sociální rozměr globalizace, prosazovat důstojné pracovní podmínky pro všechny a přenést část strategie Evropa 2020 do oblastí, které se týkají vnější problematiky EU (Evropská komise, 2014h).

2.1.2 EU a Severní Amerika

Nejvýznamnějším partnerem EU v Severní Americe, a pravděpodobně i v globálním měřítku jsou Spojené státy americké. Samotná spolupráce mezi evropskými integračními uskupeními a USA začala téměř hned po vytvoření prvního z nich tedy ESUO. Nicméně je třeba zdůraznit, že i hned po 2. světové válce USA spolupracovala s evropskými státy, zejména těmi, které následně založily ESUO nebo následně rozšířily evropská společenství. Spolupráci je myšleno vytvoření Marshallova plánu, oficiálně Plán evropské obnovy³. Samotná diplomatická spolupráce začala vznikat v polovině 50. let 20. století, ale formální

³ Tento program dodal do evropských ekonomik téměř 13 mld. dolarů, které vyústili v nákup potravin, materiálu, paliv a později také průmyslových strojů. (George C. Marshall foundation, 2009).

spolupráce se dočkala až v podobě podepsání Transatlantické deklarace v roce 1990. Následně v roce 1995 byla podepsána Nová transatlantická agenda, která měla za úkol posunout v před vztahy mezi EU a USA prostřednictvím dialogu, a ve stejném roce podepsaný detailnější Společný akční plán (Joint EU-US ActionPlan). Navíc jsou také mezi EU a USA podepisovány další dohody sektorového rázu. Společný dialog je podtrhován ročními summity nejen v dílčích oblastech, ale také hlavním dnes už tradičním setkání lídrů. Ze strany USA je to prezident, ze strany EU prezident Evropské komise a prezident Evropské rady. Ač mnohdy mezi EU a USA nastaly neshody v rámci vzájemných obchodních politik, např. v otázkách zemědělských a průmyslových potravin nebo při kolapsu brettonwoodského systému, přeci jen mají vzájemně největší bilaterální obchodní a investiční vztahy na světě (European external action service, 2014s). Zároveň jsou USA druhým nejvýznamnějším partnerem EU v oblasti exportu, z hlediska importu prvním. V posledních měsících také odstartovala jednání o zóně volného obchodu tzv. Dohodě o transatlantickém volném obchodu. Tato dohoda by vytvořila největší zónu volného obchodu na světě, měla by odstranit především netarifní a regulatorní překážky jakou jsou vzájemné uznávání certifikace a opatření v oblasti licencí. Nyní v souvislosti s Ukrajinskou krizí se taktéž diskutuje o možnosti dopravy zemního/břidlicového plynu, který by mohla USA do Evropy dovážet, pokud se přísun plynu z Ruska zastavil.

Dalším partnerem na území Severní Ameriky, který dlouhodobě spolupracuje s EU prakticky od vytvoření ESÚO, je Kanada. Vzájemná spolupráce probíhala do 70. let 20. stol. spíše na neekonomické bázi. Jelikož do té doby Kanada negativně nahlížela na evropský proces integrace v souvislosti se ztrátou svého postavení na trzích Spojeného království. Následně však potřebovala diverzifikovat své obchodní partnerství, jelikož byla velmi výrazně závislá pouze na USA. Dnes Kanada a EU společně spolupracují v mnoha oblastech včetně obchodu, jaderné energie, životního prostředí a změny klimatu v celosvětovém měřítku. Taktéž jako s USA se zástupci EU a Kanady na všech úrovních politického aparátu setkávají na pravidelných summitech. Od prvního písemného potvrzení vzájemných vztahů prostřednictvím Rámcové dohody o ekonomické spolupráci se spolupráce velmi vyvinula. A ačkoli v oblasti obchodu je více důležitá EU pro Kanadu než naopak, 18. října 2013 se zúročilo více než 4leté vyjednávání o posílení obchodních vztahů v nové obchodní dohodě. CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) by měla odstranit téměř všechny celní poplatky, vytvořit nové obchodní a podnikatelské příležitosti v oblasti služeb a investování. Číselně vyjádřeno by měl vzájemný obchod narůst o 23 %, tudíž si obě strany

slibují nárůst počtu pracovních míst a posílení ekonomického růstu (European commission, 2014i).

2.1.3 EU a Karibik, Jižní Amerika

Karibik má svou historii a kulturu poměrně těsně spjatou právě s Evropou, potažmo s koloniálními mocnostmi, které jsou dnes součástí EU. Technicky vzato 17 území Karibiku je přímo napojeno na některé členské státy EU. Dále 16 karibských zemí je zařazeno k zemím AKT, kterým bude věnovaná část v dalším textu, a také do skupiny CARIFORUM⁴. Samotný vztah je založen na politickém dialogu, obchodu a pomoci v rozvoji. Spolupráce s Jižní Amerikou je poměrně rozkouskována, velké množství dohod je podepsáno jednak s jednotlivými státy ale i s integračními uskupeními a fóry. Kupříkladu asociační dohody s Chile a Mexikem, obchodní dohody s Peru a Kolumbií (European external action service, 2014r). Od roku 2010 zaměřuje EU svou pozornost ve vztazích na široké spektrum oblastí např. snižování chudoby a nerovnosti, podpora udržitelného rozvoje, hlubší spolupráce v bilaterálních vztazích, životní prostředí, energetika, věda a výzkum. EU je jeden z nejpodstatnějších obchodních partnerů v Latinské Americe, v posledních letech lze spatřovat velký nárůst převážně v oblasti obchodu se zbožím. Od roku 1999 existuje mezi EU, Latinskou Amerikou a Karibikem strategické partnerství. V roce 2005 vzniklo sloučením fóra Rio Group⁵ a uskupením CALC⁶ Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC). Toto představuje uskupení vytvořené pro politický dialog a dynamickou spolupráci. Setkávání představitelů probíhá jednou za dva roky, poslední se konalo v lednu 2013 v Santiagu de Chile, následující se uskuteční v Bruselu v roce 2015.

Důležitým zástupcem Jižní Ameriky je Brazílie, která je nejlidnatější zemí tohoto regionu, tudíž představuje pro EU zajímavou destinaci pro vývoz svého zboží. Do budoucna má veliký potenciál, a to nejen ekonomický ale s tím v ruku v ruce i geopolitický. Po dlouhou dobu byly vzájemné vztahy koncipovány jako rozvojová pomoc, nicméně postupem času se rozvinula až do podoby strategického partnerství, které bylo podepsáno při prvním summitu EU-Brazílie v roce 2007. Tento Rámec zahrnuje oblasti spolupráce, multilateralismu, lidských práv, změn klimatu, udržitelnosti energie a boji proti chudobě (European external action service, 2014l). Také je zde důležitou součástí obchod, ve kterém je velkým otazníkem zejména obchod se zemědělskými komoditami. V polovině roku 2013 se začalo spekulovat o

---

⁴Caribbean Forum, fórum zřízené za účelem politického dialogu a podpory spolupráce a regionální integrace, převážně s EU (Caribbean Community, 2014).

⁵Politické fórum v oblastech společného zájmu zemí Latinské Ameriky, posléze i zástupců Karibiku.

⁶Interní summit zástupců Latinsko-Karibské oblasti.

případném vystoupení Brazílie s integračního uskupení MERCOSUR (El Mercado Comúndel Sur - Společný trh jihu) v důsledku změny statutu u EU. Ta nově vyhodnotila Brazílii jako zemi s vyššími středními příjmy, což by znamenalo ztráty dosavadního preferenčního postavení v rámci obchodu. K zachování výhodných podmínek by musela Brazílie uzavřít dohodu o volném obchodu, což jakožto pouze jediný člen uskupení nemůže (Trejbal, 2013).

2.1.4 EU a Asie

Asie je kontinent, který se v současné době rozvíjí nejdynamičtěji. Doposud tradiční světové ekonomické velmoci jen velmi těžko reagují na současné změny v demografickém vývoji, za to populačně stále rostoucí Asie v intenzivním rozvoji pokračuje i přes probíhající světovou krizi. Asie se pomalu stává novým centrem světové prosperity. Pro EU proto nejsou státy v asijském sektoru jenom přímými konkurenty, ale zároveň také výzvou, stimulem a důvodem, proč znovu obnovit prosperitu a ekonomický růst, a také získat partnery a potenciální odbytiště pro své výrobky a služby na východě. Rychle rostoucí ekonomiky a oblast s více než polovinou světové populace se proto pomalu začíná dostávat do popředí zájmů EU. Hlavními tématy v pravidelném politickém dialogu se stávají oblasti spolupráce, celosvětové problémy, otázky bezpečnosti a rozdílnosti v oblasti obchodní regulace či ekonomiky. Na straně jedné velká dynamičnost a růst, na straně druhé 2/3 všech chudých právě v Asii. Také proto zůstává jednou z hlavních oblastí rozvojová spolupráce. Společné úsilí se taktéž zaměřuje na klimatické změny, udržitelný rozvoj, stabilitu a bezpečnost, lidská práva, a prevenci a řešení následků katastrof (European external action service, 2014a). EU podporuje a čím dál více se snaží spolupracovat s integračními seskupeními zejména s ASEAN (Association of South-East Asia Nations) a SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation). Rovněž od roku 1996 probíhá Asijsko-Evropský meeting (ASEM), který se koná co dva roky. Funguje na principu fóra, které podporuje politický dialog. V posledních letech nachází společnou řeč zástupci Asie a EU mnohem častěji, což mimo jiné dokazuje rok 2012. V tomto roce byla EU nadmíru aktivní, co se týče politického dialogu, dva summity s Čínou, další summity s Indií a Koreou. Dále také zástupci EU navštívili další jednotlivé asijské země např. Vietnam, Thajsko, Kambodžu nebo Laos.

Čínská lidová republika, nejlidnatější země na světě, je považována za jednu z největších hnacích sil ve světovém růstu zejména díky druhému největšímu HDP za rok 2012 (World bank, 2014). První komunikace na diplomatické úrovni probíhaly mezi ES od roku 1975. Do roku 1995 dohody mezi EU a Čínou byly zaměřeny pouze na oblast obchodu, dialogu v rámci komplexních geopolitických otázek probíhal právě po roce 1995. První

summit EU-Čína proběhl v roce 1998 a v pravidelných intervalech pokračují doted', jak již bylo zmíněno, EU a Čína rovněž spolupracují v rámci ASEM. V rovině politického dialogu jsou mnohdy diskutována lidská práva respektive jejich dodržování v Číně. V obchodu hraje pro EU Čína velmi podstatnou roli, je jejím druhým největším obchodním partnerem po USA. Obchodní bilance je velmi nevyrovnaná, Čína je téměř dvojnásobně aktivnější ve vývozu než EU ve vzájemném obchodu. Nicméně nelichotivou stránkou vzájemného obchodu je skutečnost, že více než 70 % všech padělaných výrobků, které jsou zachyceny, pochází právě z Číny (Kursa, 2014a).

Dalším státem Asie, který je z hlediska politického a ekonomického dialogu pro EU zajímavý je Japonsko. Tato vyspělá, rozvinutá, ostrovní země se svou specifickou kulturou má co nabídnout. Ačkoli vzájemné vztahy Japonsko a EU navazovaly v 60. letech 20. století poměrně komplikovaně, z důvodů Japonského protekcionismu, v roce 1991 přišla první formální úprava v podobě Společného prohlášení o vztazích mezi EU a Japonskem. Od této doby dochází k pravidelným summitům. Japonsko jako stále třetí světová ekonomika je důležitým aktérem obchodu s EU. Ale podobně jako Čína, i Japonsko více dováží na trhy EU, než toho členové EU vyvezou do Japonska. Hlavními důvody jsou odlišné obchodní a kulturní návyky a také stále velké skryté obchodní překážky například v podobě licencování a certifikování. Což dělá podnikání v Japonsku nelukrativní a velmi složité. V současnosti se oba subjekty snaží dosáhnout shody ve dvou oblastech. První oblastí je Rámcová dohoda, která by zaštitila společné zájmy a rozšířila politický dialog. Druhou oblastí je dohoda o volném obchodu. V březnu 2013 zástupci Japonska a EU potvrdili, že v nejbližší době zahájí jednání, nicméně dohody tohoto typu nevznikají přes noc a výsledek je v tuto chvíli vzdálený.

2.1.5 EU a Evropa

Všechny členy EU, minimálně geopoliticky⁷ lze řadit mezi evropské země. Z tohoto důvodu se v Evropě nenachází mnoho zemí, které stojí takřka samostatně, pokud jsou pominuty menší státní a další specifické útvary jako např. Vatikán, Monako či San Marino. Na území starého kontinentu se nachází Evropské sdružení volného obchodu (ESVO), které v době svého vzniku na začátku 60. let 20. století, bylo pojato jako jednodušší alternativa k Evropským společenstvím. Základním pointou, jak už z názvu vyplývá, bylo vytvořit mezi jejími členy zónu volného obchodu a ustanovit základní společný postup obchodní politiky

---

⁷ V případě Kypru může vzejít otázka, zda tento ostrovní stát ještě patří, čistě z geografického hlediska, do Evropy.

navenek k okolním státům. Dnes jsou členy ESVO Norsko, Švýcarsko⁸, Island a Lichtenštejnsko. Již v začátcích ESVO uzavřelo s tehdejším EHS dohodu o zóně volného obchodu a následně v roce 1992 smlouvu o Evropském hospodářském prostoru, což znamená, že jsou vyjma Švýcarska zapojeni do jednotného vnitřního trhu se všemi náležitostmi v návaznosti na všechny právní předpisy EU (Vláda české republiky, 2014a). Dalším vzájemným aktem spolupráce je účast států ESVO na Schengenské dohodě, vyjma Lichtenštejnska.

Ve vztahu k dalším evropským státům je klíčový článek 49 Smlouvy o Evropské unii. Ten praví, že: *„Každý evropský stát, který uznává hodnoty uvedené v článku 2 a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v Unii”*. V článku 2 smlouvy o Evropské unii se hovoří o tom, že *„Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv”*. Tudíž je zjevné, že EU je otevřena a nakloněna k případnému rozšíření, ačkoli zůstává otazník nad tím, jak moc se může unie ještě rozšířit. Případná vůle obou stran je věc první, druhá věc je kapacitní a zdrojové omezení. Další omezení může souviset s jazykovými bariérami, ne že by se snad v rámci EU někdo navzájem nedomluvil, ale se vstupem Chorvatska má EU 24 oficiálních jazyků. Téměř veškeré dokumenty se musí překládat do všech jazyků, to může působit problémy v rámci časových a rovněž kapacitních zdrojů. Nehledě na tyto možné komplikace vede EU dva seznamy. Na jednom uděluje zemím statut kandidátské, na druhém statut potenciálně kandidátské země. Statut kandidátské země momentálně drží Island, Černá hora, FYROM⁹, Srbsko a Turecko. Statut potenciálně kandidátské země je momentálně udělen Albánii, Bosně a Hercegovině a Kosovu. Těmto zemím je přislíbeno započetí vyjednávání, jakmile budou připraveny. Se zeměmi na seznamu kandidátských zemí se vyjednává nebo vyjednávání teprve začne (European commission, 2014i).

---

⁸ Norsko a Švýcarsko jsou členy EHS, předtím však zhatili jejich vstup do EU obyvatelé, jelikož se v referendu vyjádřili proti vstupu.

⁹ Former Yugoslav Republic of Macedonia - Bývalá jugoslávská republika Makedonie.

2.1.6 EU a Rusko

Ruská federace je nejbližším a největším¹⁰ sousedem EU. Zároveň je také po USA a Číně nejvýznamnějším obchodním partnerem. Počátky vztahů se datují těsně před dobou, kdy spadla železná opona. První formální dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci, byla náznakem pozitivního přístupu k možné spolupráci, podepsána byla v prosinci 1989. Základy dnešní spolupráci položili partneři již v roce 1994 dohodou o partnerství a spolupráci. Důležitou platformou pro další rozvoj spolupráce se staly summity EU-Rusko, které probíhají dvakrát ročně za účasti Prezidenta Ruské federace a předsedů Evropské rady a Evropské komise. Na dalších schůzkách se střetávají sektorově zainteresovaní ministři. K příkladu summit v roce 2010 v Ruském Rostovu přinesl vypracovaný dokument o spolupráci v modernizaci¹¹. Tato dohoda podporuje ekonomickou a technickou modernizaci, rozvoj občanské společnosti, právní řád a jeho správnou funkčnost (European external action service, 2014h). Za zmínku stojí, že EU otevřeně lobovala za přijetí Ruska do WTO. Jeho členství od srpna 2012 mělo výrazně přispět k ekonomickému rozvoji, zpřístupnit trhy pro vnější subjekty a celkově posílit konkurenceschopnost Ruské federace. Rok po přijetí se má situace tak, že Rusko stále nerespektuje všechny podmínky, které svým členstvím přislíbila (European commission, 2013l). Obchodní bilance s Ruskem by byla poměrně vyrovnaná, za předpokladu, že by EU nebyla závislá na dovozu energetických zdrojů, na kterých jsou evropské státy závislé.

Březen 2014 a Ukrajinská krize, přeneseně také situace na Krymu zastavila veškeré jednání o nových dohodách a je téměř jisté, že na dlouhou dobu vrátí vzájemné vztahy na bod nula. Z Bruselu přichází zprávy o konsenzu ohledně sankcí na ruské a ukrajinské činitele, kterým bude zablokována část majetku a omezen pohyb do EU. Samostatně, alespoň prozatím jednotliví členové EU sankce neudělují, ale například Francie pohrozila zrušením již dohodnutého kontraktu. Kromě narušení bezpečnosti u hranic EU a potenciálního hrozícího počátku další studené války nebo dokonce války totální, hrozí EU nedostatek energetických zdrojů, které by pochopitelně do EU z Ruska nadále nesměřovaly.

2.2 Rozvojová pomoc a spolupráce

Pod slovním spojením rozvojová pomoc a spolupráce se ukrývá široký výčet aktivit, které mají za účel pomoci určitým státům v jejich pokroku ve všech oblastech socioekonomického života. Naše planeta je obdivuhodné místo, které ale neumožnilo všem

¹⁰ Respektive těžko většího souseda hledat, jelikož je Rusko svou rozlohou více než 17 milionů km², včetně Asijské části největším státem na světě (Central intelligence agency, 2014c).

¹¹ Partnership for Modernisation (European external action service, 2014h).

stejné podmínky pro život. Svým způsobem se nejedná o nespravedlnost, spíše o nerovnoměrnost, která má za následek světovou diferenciaci. Proto je potřeba vymezit, kterým zemím je tato pomoc určena.

2.2.1 Rozvojové země

Termín rozvojové země byl poprvé použit na prvním zasedání konference OSN pro obchod a rozvoj (UNCTAD) v roce 1964. Do té doby byl hojně požíván termín zaostalé země¹², na který bylo nahlíženo negativně ze strany samotných zemí, kterých se týkal, zejména po éře kolonialismu ve spojitosti s jejich politickou nezávislostí. Tento pojem byl několikrát parafrázován a rozšířen např. méně rozvinuté země nebo země zaostávající ve vývoji¹³, nicméně pojem rozvojové země¹⁴ se vžil do povědomí a je univerzálně užívaný. Ačkoli není úplně výstižný, protože vyvinuté země se také rozvíjejí a mnohé země označované za rozvojové spíše stagnují (Adamcová, 2009). Pro celý rozvojový svět lze také používat termín periferie, který vychází z modelu jádro-periferie. Tento model stojí na principu rozvinutého jádra, v němž je menší počet lidí s výrazným nadbytkem bohatství, a ostatní svět tedy periferie, ve kterém je tomu naopak.

Všeobecně lze konstatovat, že rozvojové země většinou sdílí tři společné faktory. Prvním je fakt, že se geopoliticky rozléhají na 4 světových kontinentech Afrika, Asie, Oceánie¹⁵ a Latinská Amerika. Druhou skutečnost je spojena s historickým vývojem a kolonialismem, tedy drtivá většina dnes rozvojových zemí patřila pod koloniální správu nějaké jiné země. To lze považovat za jeden z důvodů jejich nevyspělosti, protože jakožto koloniální území sloužily především jako zdroj pracovní síly a jejich rozvoj nebyl brán zřetel, spíše byl nežádoucí. Posledním společným faktorem je velmi nízká ekonomická úroveň v návaznosti na určité ekonomické ukazatele. U tohoto hlediska je sice nutno počítat se zjednodušením, protože ne všechny ukazatele dokážou plně reflektovat stav a podmínky dané země. Samozřejmě lze otevřeně spekulovat o dalších faktorech, které mají vliv na nerozvinutost zemí, jako např. náboženství, tradice, styl života nebo mentalita obyvatelstva. Ovšem další část textu bude věnována členění rozvojové ekonomiky právě podle jednotlivých ukazatelů.

---

¹²Backward countries.

¹³Less developed countries, underdeveloped countries.

¹⁴Developing countries, do češtiny není překládán doslovně.

¹⁵ Pochopitelně vyjma velmi rozvinutých zemí jako je Japonsko, Austrálie, Nový Zéland apod.

Skupina světové banky člení státy podle výše důchodu¹⁶, viz tabulka 2.2, na ekonomiky s nízkým, nižším středním, vyšším středním a vysokým důchodem. Podle Světové banky k únoru 2014 je vedeno 36 států s nejnižším příjmem, což teoreticky odpovídá nejchudším, tedy rozvojovým státům.

Tabulka 2. 2 Kategorie členění Světové banky států podle důchodu

Kategorie	HND na obyvatele v dolarech
Nízký důchod	905 a méně
Nižší střední důchod	906 – 3 595
Vyšší střední důchod	3 596 -11 115
Vysoký důchod	11 116 a více

Zdroj: World bank, 2007, vlastní úprava

Mezinárodní měnový fond ke svému hodnocení používá značně zjednodušenou metodiku. Při klasifikaci užívá pouze dvou základních skupin, vyspělé ekonomiky a nové trhy a rozvojové ekonomiky. První skupinu tvoří 31 zemí, druhou pak 141 ekonomik, které jsou pak členěny podle regionální příslušnosti. Navíc přidává jedno kritérium, které se zaměřuje na finanční situaci, konkrétněji tedy rozděluje země na čisté věřitele, čisté dlužníky a vysoce zadlužené chudé země. Toto hodnocení vzniklo v souvislosti s přesvědčením, že je nutno řešit zadluženost nejchudších zemí světa (Cihelková, 2009). V současnosti je na seznamu 35 zemí, navíc 4 země, které mohou být potenciálně zapsány na tento seznam (IMF, 2013).

Předchozí ukazatele i mnohé další postrádají určitou komplexnost. Proto byl vytvořen pod záštitou OSN prostřednictvím UNDP¹⁷ ukazatel nový, který ne úplně ale částečně tuto nekomplexnost kompenzuje. **Human Development Index (HDI)** se skládá ze tří indikátorů, naděje na dožití, podíl populace, která se aktivně vzdělává a životní úrovně měřené HDP na obyvatele. Tento ukazatel nabývá hodnoty od 0 do 1, přičemž čím je index větší tím je úroveň života v dané zemi lepší. 186 zemí se dělí na 4 skupiny na nejméně, středně, vysoce a nejvíce rozvinuté země. V poslední kategorii nejméně vyspělých je jich vedeno 46 (World bank, 2012).

¹⁶ GNI per capita je hrubý národní důchod na obyvatele

¹⁷ United Nations Development Programme

2.2.2 Vymezení pojmu rozvojová pomoc a spolupráce

Rozvojovou pomoc lze definovat jako přesun kapitálu nebo veřejných financí ve formě půjček nebo grantů do jiných zemí, které současně splňují dvě kritéria. Tento kapitál nesmí mít komerční využití a zároveň v případě půjček musí být zaručena zvýhodněná forma této půjčky, jinými slovy musí být výhodnější než za běžných podmínek (Adamcová, 2009). V návaznosti na tyto podmínky také platí všeobecný konsenzus, že veškerá takto poskytnutá pomoc by měla plnit pouze doplňkovým zdrojem k zdrojům vlastním. Konkrétní podobu poté nabírá oficiální rozvojová pomoc označovaná také jako ODA (Official Development Assistance). Tuto definici formuloval Výbor pro rozvojovou pomoc¹⁸ při OECD. Tato rozšířená definice konkrétně určuje podmínky, za kterých se jedná právě o ODA. Těmito podmínkami jsou (Development assistance committee, 2010):

- „je poskytována oficiálními úřady, jako jsou státy a místní vlády, nebo jejich výkonnými orgány;
- každá transakce, která;
  - je poskytována s cílem podpořit ekonomický vývoj a blahobyt v rozvojových zemích,
  - je koncesionální¹⁹ a obsahuje grantovou²⁰ složku alespoň 25 %.”

Tato pomoc je vyhrazena pouze pro státy, které jsou uvedeny na seznamu příjemců DAC. Navíc může být jako ODA uznána i jiná pomoc jako odpuštění dluhů či technická spolupráce.

Zato rozvojová spolupráce je vnímána jako dlouhodobější spolupráce mezi dvěma státy, přičemž jeden rozvinutý stát nabízí spolupráci druhému, rozvojovému. Tato forma spolupráce má směřovat ke komplexnímu rozvoji daného státu ve všech dílčích oblastech.

Mezi největší poskytovatele pomoci, co se objemu financí týče je Světová banka, jednotlivé odnože OSN a hlavně EU. Globálně však většina veškeré poskytnuté pomoci přichází od zemí OECD, i když například oklikou přes nějakou organizaci. Dalšími zdroji pomoci mohou být také filantropní jednotlivci. Další otázka, která vystává je, jakou formu může mít rozvojová pomoc. OECD definuje přímý výčet pomoci, který se primárně dělí do dvou skupin, na grantovou a nigrantovou složku. Do první grantové složky OECD řadí technickou spolupráci, potravinovou pomoc, finanční pomoc, odpuštění dluhů a podporu

---

¹⁸Development Assistance Committee.

¹⁹Nemá komerční charakter.

²⁰Zamýšlený princip adicinality.

nevládních organizací. Negrantovou podobu vyjadřují například půjčky zemím na nákup potravin. Nově se také vyskytují moderní formy rozvojové pomoci jako například, Adopce na dálku, nebo rozpočtová a sektorová podpora v podobě přímých transferů. (Adamcová, 2009)

2.3 Vztahy EU a rozvojových zemí

Svůj postoj, nejen k rozvojovým zemím, vyjadřuje EU ve článku 21 Smlouvy o Evropské unii, kdy se v rámci SZBP vymezuje k "dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze:

- a) chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost a celistvost,
- b) upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva,
- c) zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic,
- d) podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích s hlavním cílem vymýcení chudoby,
- e) povzbuzovat zapojení všech zemí do světové ekonomiky, včetně postupného odstraňování překážek mezinárodnímu obchodu,
- f) přispívat k vypracování mezinárodních opatření pro ochranu a zlepšení kvality životního prostředí a udržitelné hospodaření se světovými přírodními zdroji, aby se zajistil udržitelný rozvoj,
- g) pomáhat lidem, zemím a regionům čelícím přírodním nebo člověkem způsobeným pohromám,
- h) podporovat mezinárodní systém založený na posílené mnohostranné spolupráci a na řádné správě věcí veřejných v celosvětovém měřítku.“ (Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, čl. 21)

Za jednu z podskupin rozvojových zemí, je možno považovat státy Afriky, Karibiku a Tichomoří tzv. státy AKT. Je to skupina států, která byla vytvořena za účelem ucelené, koordinované a jednodušší spolupráci s EU a následného vyjednání a realizování společných dohod. Toto uskupení vzniklo v roce 1973 jako výsledek podepsání dohody o partnerství právě mezi nově vzniklou AKT a EU. Nicméně toto označení se používalo již od roku 1957 jako neoficiální označení těchto zemí. Skupina AKT se skládá se 79 států, 48 zemí ze Sub-

Saharské Afriky, 16 Karibských států a 15 zemí z Pacifické oblasti. Mezi jejich hlavní cíle patří například udržitelný rozvoj členů AKT, jejich postupná integrace do světové ekonomiky, společně budovat partnerství AKT-EU a zakotvení míru, stability a demokratické společnosti. (ACP, 2011b)

Rozvojová politika EU představuje největší program rozvojové pomoci na světě. Ať už od EU, nebo jednotlivých členských států, více než polovina všech prostředků na rozvojovou pomoc směřuje právě odtud. Rozvojová politika jako taková spadá pod sdílené pravomoci EU, tedy jednotlivé členské státy realizují pomoc samostatně nebo v rámci EU. Cílem Evropské komise je podporovat sociální rozvoj za hranicemi EU. Rozvojová pomoc je různá v každé oblasti a každé partnerské zemi, v souvislosti s tím jaká je konkrétní pomoc v dané oblasti potřeba. Všeobecně má rozvojová politika podpořit aktivity v oblastech jako uspokojování základních potřeb obyvatel, snížení chudoby, dodržování lidských práv, podpory a rozvíjení demokracie, obchodu, sociální soudružnosti, udržitelného rozvoje v návaznosti na životní prostředí. Rozvojovou politiku má na starosti komisař pro rozvoj Andris Piebalgs z Lotyšska a z části také komisařka pro mezinárodní spolupráci, humanitární pomoc a řešení krizí Bulharka Kristalina Georgieva.

Jeden z důležitých právních podkladů, který se týká rozvojové politiky je Evropský konsenzus o rozvoji. V prosinci 2005 podepsali předsedové Komise, Parlamentu a Rady prohlášení, ve kterém jsou vůbec poprvé formulovány zásady pro realizaci rozvojových politik jednotlivých členských států. Prohlášení se skládá z dvou částí, v první části se odkazuje na Rozvojové cíle tisíciletí, blíže specifikované v předchozím textu, tudíž tím nejhlavnějším cílem rozvojové politiky EU je trvalé vymýcení chudoby. Druhá část je zaměřena na samotné provádění rozvojové politiky, tedy na to co partnerské země potřebují (Evropská komise, 2007c):

- „obchod a regionální integrace,
- životní prostředí a udržitelná správa přírodních zdrojů,
- voda a energie,
- rozvoj venkova, zemědělství a zajištění potravin,
- správa věcí veřejných, demokracie, lidská práva a podpora hospodářských a institucionálních reforem,
- prevence konfliktů a zranitelné státy,
- lidský rozvoj, sociální soudružnost a zaměstnanost.“

Poměrně novým plánem, který je zaměřen na problematiku rozvojové pomoci, je Agenda pro změnu schválená v roce 2012. Agenda přistupuje k současné situaci v oblasti rozvojové politiky komplexně, a bere v potaz současné trendy celosvětové ekonomiky, a nové hrozby pro rozvojové země. Výsledkem je strategičtější a cílenější pomoc, zaměřená na prosazování lidských práv a inkluzivní udržitelný růst. Samotná pomoc se pak zaměřuje na sociální ochranu, zdraví, vzdělání, zaměstnanost, podnikatelské prostředí, regionální integrace a světové trhy, udržitelné zemědělství a energie (European commission, 2012a).

Evropský rozvojový fond (ERF) provázel rozvojovou spoluprací od jejího začátku, tedy od roku 1957, respektive 1959. Zdroje z toho fondu zprvu směřovaly do oblastí přidružených zámořských oblastí, čili zemím závislých na členských státech EHS. Dnes slouží jako hlavní nástroj pro rozvojovou pomoc a spolupráci v AKT a zámořských zemích a územích (Evropská komise, 2007e). ERF se uzavírá na určité období, z pravidla na 5 let. Od roku 1964 běží paralelně s uzavřenými dohodami nebo úmluvami o partnerství. Ačkoli má tento fond rozpočtový rámec, je financován mimo Společný rozpočet EU. Samotný ERF je sestaven s variací různých nástrojů, jako jsou například granty a úvěry. Od Cotonké dohody z roku 2000, funguje ERF jednodušeji, flexibilněji a přenáší větší váhu a zodpovědnost na samotné státy čerpající tuto pomoc.

V lednu 2011 vzniklo Generální ředitelství pro rozvoj a spolupráci **EuorpeAid**, jako výsledek reorganizace některých útvarů v Komisi. Nově vystupuje EuropeAid samostatně ve všech otázkách rozvoje a spolupráce s vnějšími subjekty. Také je zodpovědný za definování rozvojové politiky EU, jejího účinného provádění a samotné provádění pomoci. EuropeAid má vytyčeny tři hlavní cíle, snižování chudoby ve světě, zajištění udržitelného rozvoje a podpora demokracie, míru a bezpečnosti (European commission, 2013a).

Svým způsobem lze do rozvojové pomoci EU zařadit i kancelář Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO), později v roce 2004 se ECHO proměnilo v Generální ředitelství pro humanitární pomoc, v roce 2010 spojené i s civilní ochranou. Ačkoli humanitární pomoc nepředstavuje rozvojovou pomoc ve smyslu, který je zmíněn výše v textu, je velmi významnou pomocnou složkou pro rozvojové země. Humanitární pomoc je založena na principu lidskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti (European commission, 2012g). Globálně vzato ECHO poskytuje humanitární pomoc, kterou potřebují lidé v nouzi,

už v případě válečných konfliktů nebo živelných katastrof. Tato pomoc je poskytována skrze materiální opatření, tedy ve formě potravin, zdravotní péče, oblečení, nouzových oprav infrastruktury atd.

3 Historické pozadí a současná podoba vztahů EU a Afriky

Africký kontinent je již od klasického období starověku v hledáčku evropských civilizací, vzdušnou čarou vzato je to nejbližší soused starého kontinentu. Afrika je atraktivní destinací i v soudobé éře globalizace pro všechny aktéry globální ekonomiky, zejména díky nerostnému bohatství, fosilním palivům a také počtem obyvatel, který představuje potenciálně velké odbytiště pro všechny světové ekonomiky.

Na formování vztahů EU a Afriky má velký vliv aspekt koloniální minulosti, kdy na straně jedné jednotlivé státy Evropy, potažmo celá EU, pociťuje potřebu dále podporovat a rozvíjet odkaz své nadvlády nad kdysi kontrolovanými oblastmi. Na straně druhé potřeba této podpory, ale zároveň nedůvěra a obezřetnost k mocnostem, které je donedávna ovládaly. Vznik jednotlivých států na Africkém kontinentě nabral spád po 2. světové válce, kdy postupem času o své državy přicházely evropské velmoci, a to zejména Spojené království a Francie, které měly na území Afriky nejvíce svých kolonií, vlivem celosvětového dekolonizačního procesu. Ve většině případů se Evropským mocnostem neopouštěly jejich kolonie lehce, a díky probíhající studené válce se mnoho nových samostatných afrických států dostalo do hluchého místa mezi východem a západem, čehož využili různí pseudo vůdcové. Svou touhou po moci a bohatství ignorovali potřeby nových afrických států a jejich občanů a již tak bídnou ekonomickou a sociální situaci zhoršili. Následkem se mnohdy rozpoutaly občanské války.

3.1 Dohody z Yaundé a Arushy

Po druhé světové válce a následném uklidnění situace na evropském kontinentu v poválečném období a vzniku Evropského společenství uhlí a oceli, se snažily evropské státy obnovit a posílit ztracený vliv mimo Evropu. Konkrétně Francie se zasadila o prosazení přidružení zámořských oblastí a území do právě vznikající smlouvy o Evropském hospodářském společenství. Právě čtvrtá část této smlouvy se nazývá přidružení zámořských zemí a území. Z afrického pohledu se jednalo o Francouzskou západní Afriku (Senegal, Súdán, Guinea, Pobřeží slonoviny, Dahome, Mauretánie, Nigérie, Horní Volta), Francouzskou rovníkovou Afriku (Střední Kongo, Čad, Gabun, Ubangi-Šari), Francouzské Somálsko, Komory, Madagaskar a závislá území, Autonomní republika Togo, poručnické území v Kamerunu, Belgické Kongo, Ruanda-Urundi a Somálsko v poručenské správě Itálie.

Tímto vznikla nová zvláštní forma spolupráce respektive přidružení mezi africkými zeměmi a EHS, a to konstituční asociace. Tyto země a území, které si zachovaly specifické vztahy s některými členskými státy EHS, mohly těžit z výhod vyplývajících ze smluv o EHS, ovšem nebyly smluvními subjekty těchto smluv. Tudíž se nejedná přímo o smlouvy o přidružení, ale de-facto o rozšíření územní působnosti Smlouvy (Cihelková, 2003).

Ovšem pod tlakem USA, Číny a dalších významných aktérů světové politiky, byla nastolena otázka kolonií a kolonialismu. Zmíněný nátlak směřoval do Evropy, s cílem poukázat na právo každého státu na sebeurčení tudíž na zahájení procesu dekolonizace. Do roku 1962 téměř všechna výše zmíněná přidružená území získala nezávislost. V tomto lze vidět jistý posun vztahů mezi bývalými koloniemi a původními Evropskými kolonizátory. Zlepšení vztahů šlo v ruku v ruce s ochotou vést diskuzi o znovuoobnovení či udržení hospodářského a obchodního kontaktu. V dubnu roku 1963 dostaly dosavadní přidružená území nabídku ke konsolidaci vztahů s EHS. Mohly vybírat ze tří možností, buďto zachovat dosavadní vztah, dohodnout se na zvláštních obchodních dohodách nebo akceptovat konvenci s Yaoundé (Jelínek, P. Zvláštní euro-africké vztahy, 1957-2000. Mezinárodní vztahy, 1978)²¹. Spolupráce na bázi konstitučních asociací si ponechaly Francouzská jižní území a Komory. Další Africké státy, tedy Burundi, Čad, Dahome, Gabon, Horní Volta, Kamerun, Kongo, Madagaskar, Mali, Mauretánie, Niger, Pobřeží slonoviny, Rwanda, Senegal, Somálsko, Střední Africká republika A Togo se dohodly se státy EHS na první čisté asociační dohodě, která udávala vztah dvou rovnoprávných stran. Smlouvy byly pojmenovány podle místa, kde byly podepsány, tedy hlavního města Kamerunu, Yaoundé I. Smlouvy byly podepsány na 5 let a vstoupily v platnost v červnu 1964. Na začátku roku 1971 vstoupila v platnost dohoda Yaoundé II takřka beze změny v porovnání s původní dohodou I. Jedinou úpravou bylo v roce 1972 přistoupení Maurícia. Cílem dohod bylo zvýšení industrializace a výstavba infrastruktury (Cihelková, 2003).

Spolu s předvstupním jednáním Spojeného Království, bylo mimo jiné třeba vyřešit otázku přidružených zemí k Commonwealthu. Od roku 1965 začaly jednat o přidružení státy Keňa, Tanzanie a Uganda. Nicméně zásadním problémem v jednání představovala skutečnost, že tři uvedené Africké země nechtěly akceptovat reciprocitní vztah, jako tomu bylo u smluv z Yaoundé. Proto bylo poprvé v roce 1968 od této zásady upuštěno a podepsáním asociační dohody v Arushe došlo k uzavření nerovnoměrného vztahu mezi EHS a těmito zeměmi

---

²¹ Citováno v Cihelková, 2003

v jejich prospěch (Fisch, 2008). Později byly aktualizovány díky absenci doložky o finanční výpomoci. Velký význam těchto smluv dokládá fakt, že se staly důležitým podkladem pro asociační dohody nové generace.

3.2 Dohody z Lomé

Dohodami nové generace jsou myšleny dohody, které byly podepsány následně po vypršení asociačních smluv z Yaoundé II a Arushi, přičemž ze strany EHS dochází k určitému posunu v pojetí těchto smluv. Výsledkem byla skutečnost, že EHS nadále spolupracovala a jednala se zeměmi AKT jako se skupinou, nikoli jednotlivě jak tomu bylo doposud. První jednání tohoto typu proběhly na území Pobřeží slonoviny, kterého se již účastnily rozvojové země historicky propojené se Spojeným královstvím, v roce 1973. Obecně lze říct, že dohody nové generace vyjadřovaly širší záběr spolupráce, kterou EHS nabízelo. Necelé tři roky po setkání v Pobřeží slonoviny byla v hlavním městě Toga Lomé podepsána tzv. loméská dohoda, která vešla v platnost v dubnu 1976. Od této doby nazývány tyto dohody jako Loméské, Lomé I, Lomé II, Lomé III a poslední Lomé IV.

Dohody byly uzavřeny jako asociační a mnohostranné, zaměřeny na obchod a rozvoj. Všeobecným prioritním cílem těchto smluv byl dlouhodobý rozvoj zemí, které dohodu podepsaly. Přitom byl kladen velký důraz na partnerství, obchodní a politickou spolupráci a na dlouhotrvající přetrvání vzájemných vztahů. V návaznosti na cíle byly oblastmi spolupráce obchod, finanční a technická pomoc (Cihelková, 2003). Tyto oblasti spolupráce respektive samotná pomoc, byly podmíněny dodržováním lidských práv a všeobecných demokratických zásad. Tyto podmínky musely být striktně dodržovány, v opačném případě hrozila zemi anulace doposud uzavřených smluv. Za zmínku stojí, že ke každé jednotlivé smlouvě byl vytvořen finanční rámec, který stanovoval možný přísun finančního kapitálu. Dalším aspektem úmluv z Lomé je pozitivní postoj EHS k regionálním uskupením vznikajícím nejenom na Africkém kontinentu. Není proto divu, že díky administrativní pomoci africká seskupení do jisté míry kopírují rámec, kterým vznikly postupně EHS a EU. Zakomponování regionální spolupráce napomáhá řešit problémy a nepříznivé situace, které tíží určitý region nebo více států najednou, v otázkách jako je např. rozvoj zemědělství, budování infrastruktury, zpracování a využití přírodních zdrojů.

Samotná obchodní politika ES vycházela od roku 1971 z Všeobecného systému celních preferencí, který poskytuje rozvojovým zemím specifickou výhodu při vstupu na trhy vyspělých zemí. Vybrané zboží se tak může na trhy dostat buďto bezcelně nebo se sníženým

tzv. preferenčním tarifem, přičemž bylo podstatné, aby výrobek skutečně pocházel z rozvojové země, nebo alespoň jeho určitá část. Tento způsob shledal Evropský parlament v roce 1997 nešťastným, proto vytvořil tzv. mechanismus regionální kumulace původu, který upustil od některých z pohledu EU komplikujících pravidel při určování původu. Vzájemný vztah ES s Africkými zeměmi patřícími do skupiny AKT je nastaven zejména na bázi finanční pomoci. Tudíž je zjevné, že prostředky plynoucí do těchto zemí tvoří velice podstatnou finanční sumu. Finanční pomoc z převážné části tvoří položky Evropského rozvojového fondu a zbytek z Evropské investiční banky. Technická pomoc byla zaměřena na rozvoj pracovní síly, institucí a celkově pomoci při naplňování stanovených cílů. Byla prováděna na bázi bezplatných konzultací a seminářů zacíleným převážně na soukromý sektor.

Úmluvy z Lomé I byly podepsány v roce 1975, následně vstoupily v platnost v dubnu roku 1976, jak již bylo zmíněno výše v textu, a platily po dobu 5 let. Také již bylo nastíněno, že do podoby smluv vstoupil nový člen EHS, a to Spojené království. Počet rozvojových států, které podepsaly první dohodu s Lomé, byl 45. V okruhu zájmu této bakalářské práce krom států, které již podepsaly dohody Youndé a Arushi, také i nově jsou Botswana, Etiopie, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Lesotho, Libérie, Malawi, Nigérie, Sierra Leone, Súdán, Svazijsko a Zambie. Smlouva Lomé I také reflektovala jednání OSN v otázkách "Nového ekonomického řádu", takto se mohly rozvojové země zapojit do světového obchodu s výhodami jednostrannými nebo preferenčními. Cílem Lomé I byla *"intenzifikace ekonomického a sociálního rozvoje AKT a vytvoření nového modelu vztahů mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi"* (Cihelková, 2003, s. 290). Podstatnou součástí Lomé I byl také přijat systém STABEX (systém pro stabilizaci příjmů z exportu ze zemědělských produktů). V zásadě se jednalo o zajištění příjmů zemím, které by mohly ztratit v případě náhlé nestability na agrárních trzích. Tudíž by byla ovlivněna stabilita těchto zemí. Seznam obsahoval 24 zemědělských produktů, kdy byla pro každou vypočtena průměrná hodnota, a případný rozdíl byl doplněn (Cihelková, 2003).

Úmluva Lomé II, která byla podepsána 31. října 1979 znovu na 5 let, vycházela z předchozí smlouvy a obsahově nebyla výrazně změněna. Celkově se Lomé II rozrostla na 57 států, nově podepsalo několik Afrických států, Džibuti, Kapverdy, Komory, Seychely, Sv. Tomáš a Princův ostrov. Po osvědčeném systému STABEX byl uveden nový systém na podobné bázi, SYSMIN. Jeho oblastí ovšem byly nerostné suroviny a deriváty, v počátcích konkrétně bauxit, měď, kobalt, mangan, fosfáty, cín a železo (Cihelková, 2003).

Lomé III podepsaná 8. prosince 1984 zase znovu na 5 let. Dohodu se nově rozhodl podepsat jediný zástupce z Afriky, Zimbabwe. Oproti předchozím dohodám přibyly nové sféry kooperace jako rozvoj venkova, rybolov, doprava či komunikace. Nově také nad rámec spolupráce v oblastech kultury nebo sociální péče. Cílem tedy byla podpora a urychlení ekonomického a sociálního rozvoje a upevnění vztahů. Finanční prostředky směřovaly především k podpoře potravinové soběstačnosti, další prostředky také směřovaly do infrastruktury a na projekty, které souvisely s vojem proti rozšiřování pouští. (Cihelková, 2003).

Lomé IV byla podepsána 15. prosince 1989, celkem ji podepsalo 67 států. Kromě předchozích účastníků smluv se z Afriky nově dohodly Angola a Rovnická Guinea. Vzhledem k ekonomickým a hospodářským problémům musela být dohoda koncipována trochu jinak. Podstatnou změnou se stala délka trvání této smlouvy, byla podepsána na období 1990-2000, tedy 10 let. Dlouhodobá dohoda měla zaručit dlouhodobější koncepční práci a zaručit relativní stabilita pro investory. V době podepsání smlouvy se Afrika nacházela v těžkém období strukturální krize. Potravinová a hospodářská krize sedmdesátých let dopadla na Afriku později, a zatím co vyspělý svět se s ní vypořádal poměrně rychle, Africkým státům to trvalo podstatně déle. Svoje exportní ztráty mnohdy řešily půjčkami, což zpočátku mohlo fungovat, nicméně v druhé polovině 80. let, přestaly stíhat tyto půjčky s úroky splácet. Ocitly se ve velmi svízelné a kuriózní situaci, kdy finanční pomoc, která směřovala do těchto států, nestačila ani na pokrytí těchto dluhů. Tento problém dohoda Lomé IV měla řešit skrze finanční pomoc, která pozměnila svůj charakter. Změny proběhly v oblasti úročení půjček EIB, navýšení podílů spolufinancování projektů a grantů a ze strany EHS převzetí rizika v oblasti měnové politiky. Pomocí technické pomoci zejména v mikroprostředí chtělo EHS podpořit skrze navýšení prostředků na rizikový kapitál. Skrze Lomé IV došlo taky k úpravě systémů STABEX a SYSMIN. V návaznosti na pokles světových cen zemědělských plodin se rozrostl list vyrovnávacích položek na 49 u STABEXU. Stejně tak u systému SYSMIN se seznam rozrostl o zlato a uran, navíc na finanční náhrady měly nárok země s více jak 20 % exportní příjmovost z minerálních produktů. Dohoda Lomé obsahovala rozšířenější přístup k problematice ochrany investic, rozvoji služeb, regionální spolupráce. Nově také na ochraně životního prostředí, zkvalitnění a relevantnost statistických údajů (Cihelková, 2003).

Krátce po podepsání dohody Lomé IV došlo ke změně poměrů na mezinárodní scéně. Skončila studená válka, rozpadl se východní blok a plně se rozvinul proces globalizace. Proto se jako reakci na tyto světové jevy rozhodly strany AKT a EHS/EU smlouvu Lomé IV

aktualizovat. 4. listopadu došlo k podpisu revize dohody z Lomé IV. K dohodě po revizi se dodatečně připojily Eritrea, Mozambik a Namibie. Ačkoli podmínky pro začlenění do skupiny rozvojových zemí neplnila Jihoafrická republika, byla také k dohodě přijata jako přidružený člen. První hlavní změnou byl dodatek o finanční a technické pomoci v souvislosti s transformacemi ekonomik a jednotlivými reformami. Druhou změnou bylo rozšíření celních preferencí, kdy revidovaná smlouva rozšířila obsah téměř na většinu výrobků. Taktéž revize Lomé IV napomohla k větší regionální spolupráci napříč Afrikou, díky volnějším pravidlům v oblastech preferencí mohly z užítka těžit další státy např. severní Afriky (Alžírsko, Tunisko, Libye). Další změna se týkala navýšení kompenzací v systémech STABEX a SYSMIN. Deklarace k protokolu o banánech reagovala na spory mezi producenty banánů, v zásadě se jednalo o udržení pozic vývozců banánů na trhu EU. V neposlední řadě byl přidán dodatek o ochraně a obnově lesních porostů, který se měl dotýkat hlavně tropických deštných pralesů. Revize také dodala příslib větší politické angažovanosti v oblastech bezpečnostní politiky.

3.3 Úmluvy z Cotonu

Ačkoli Loméské dohody byly velmi obsáhlé a participovalo na nich velké množství států AKT, tedy i Afriky, během poslední 10-ti leté etapy se začalo diskutovat o faktickém přínosu smluv. Zcela jistě lze spatřovat pozitiva ve velké míře spolupráce a poměrně velkém toku finančních prostředků. Ovšem o tom jak reálně se posunula Afrika, potažmo celá skupina AKT, se začalo nahlas pochybovat. Tuto situaci zmapovala zpráva komise tzv. Zelená kniha o vztazích Evropské Unie a AKT v předvečer 21. století, která byla vydána na konci roku 1996 a vyvolala diskuzi o tom, jak se budou vzájemné vztahy mezi Evropou a celou skupinou AKT vyvíjet (Frisch, 2008). Následně probíhaly debaty, které ukázaly, že je v zájmu EU i zemí AKT aby byly vzájemné vztahy nadále zachovány a nadále rozvíjeny. Již v září 1998 začala nová jednání a 23. června 2000 v největším městě Beninu, Cotonou. Tuto dohodu podepsali všichni tehdejší členové EU a 77 rozvojových zemí v oblasti AKT.

Dohoda o partnerství mezi africkými, karibskými a tichomořskými státy na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé, podepsaná v Cotonou, zkráceně jen dohoda z Cotonou má za cíl podpořit a urychlit hospodářský, kulturní a sociální rozvoj států AKT, omezit a eventuálně vymýtit chudobu v těchto státech s výsledným přispěním k míru a bezpečnosti a rozvoji stabilní a demokratického prostředí (Evropská komise, 2011a). Vzniklá smlouva, respektive spolupráce formálně reflektuje čtyři zásady. Důležitými prvky jsou rovnost partnerů, politický rozměr, diferenciací a regionalismus (Evropská komise, 2011a). Politický dialog byl součástí i předchozích úmluv, nicméně v této

dohodě měl větší a silnější rozměr. Se samotným dialogem souvisí i politika budování míru, předcházení a řešení konfliktů, dodržování lidských práv a demokratických zásad. Strany vystupující jako partneři v zájmu dialogu plní vzájemné závazky. Regionalizace a diferenciaci souvisí s individuálním přístupem k partnerům a ohledem na jejich potřeby a rozvojové strategie. Partnerství je rovněž otevřeno všem dalším subjektům, které mají zájem podpořit integraci všech částí společnosti, a to i soukromého sektoru a občanských iniciativ.

Dohoda z Cotonu ustanovila 3 hlavní instituce, které dohlíží a realizují spolupráci EU a AKT. První, Rada Ministrů, se schází ve formaci členů Rady EU, Komise a jednotlivých zástupců z řad vlády každé země AKT jednou ročně. Po Lisabonské smlouvě se účastní jednání i Evropská služba pro vnější činnost a samozřejmě představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Funkce Rady Ministrů spočívá ve vedení politického dialogu, dohledu na správné naplňování dohod. Také může přijímat důležité opatření a řešit závažné problémy, které jinak brání správnému fungování dohody o partnerství. Druhým orgánem je Výbor velvyslanců, který se skládá ze zástupců z řad Evropské komise, stálých zástupců všech členských států EU a velvyslanců jednotlivých zemí AKT. Jedná se o pomocný orgán Rady Ministrů. Třetím orgánem je Společné Parlamentní Shromáždění, které se skládá ze zástupců jednotlivých parlamentů EU a zemí AKT. Počet zástupců z EU a AKT je rovnoměrně rozdělený na půl a jeho zasedání probíhá dvakrát ročně. Tento parlament má parametry diskusního fóra, jehož aktéři pracují na zlepšení vzájemné spolupráce a podněcování lidských práv a demokracie.

Naplňování hlavních cílů se odvíjelo od strategie spolupráce a ekonomicko-obchodní spolupráce. Strategie spolupráce jsou vázány na rozvojové strategie a zaměřují se hospodářský růst, vytváření pracovních příležitostí a zároveň na zvyšování zaměstnanosti, podporování lidského rozvoje, podpora rovnosti mužů a žen, podpora kulturního hodnotového systému, institucionální rozvoj, udržitelnost životního prostředí a správné nakládání s přírodními zdroji (Cihelková, 2003). Dohled a kontrola nad běžnými multilaterálními dohodami byl přidělen Společnému výboru ministrů pro obchod. Rovněž výbor přezkoumává dopad a kauzality mezi obchodem EU a AKT. Poskytuje státům AKT rovnocennou možnost zapojit se do mezinárodního obchodu. Také podporuje sjednávání a vznik regionálních dohod o hospodářském partnerství. Rovněž je ve smlouvě zobrazena skutečnost, že většího významu nabývají služby v mezinárodním měřítku. Proto se obchodní spolupráce nevyhraňuje pouze v oblasti jednotlivých obchodních praktik, ale věnuje pozornost službám, které souvisí s prací obchodem, financemi, turismem, kulturou a bezpečností potravin, duševním vlastnictvím,

ochranou spotřebitele, certifikaci a dodržováním mezinárodních norem práce. Zároveň smlouva reflektuje zranitelnost zvláště nejméně rozvinutých zemí, a zemím, které prošly konfliktem. Podobně jako v Lomé IV je do smlouvy implementováno usnesení pro případné nedodržování základních lidských práv, demokratických zásad a právního státu, které má za následek přijetí opatření. Krajní opatření pro nápravu těchto skutečností může být i pozastavení platnosti dohody.

Samotná dohoda z Cotonou byla doposud dvakrát revidována. První jednání o možné revizi začaly v roce 2004. V zásadě bylo hlavním cílem zlepšit a zefektivnit spolupráci mezi EU a AKT. Konečná shoda proběhla v únoru 2005 a v platnost vstoupila v červenci 2008. Změny se dotkly ustanovení v oblastech terorismu, zbraní hromadného ničení, boje proti nemocem, zefektivnění postupů investiční banky, podpory míru. Druhá revize byla podepsána v březnu 2010, jako výsledek více než půl ročního dialogu. Revize reflektuje posun globálního dění. Po předchozích zkušenostech EU je v plánu její kontrola a přezkoumání každých 5 let. Došlo k přizpůsobení například v oblastech bezpečnosti a míru, bezpečnosti a zajištění potravin, HIV/AIDS nebo regionální integrace. Poprvé se také více do popředí dostává problematika klimatických změn.

3.4 EU a Severní Afrika

Doposud, v rámci kapitoly o historickém vývoji vztahů mezi EU a Afrikou byla probíranou oblastí pouze subsaharská Afrika, respektive její nejhudší státy. V zájmu ES/EU byla také ovšem i nejsevernější část Afriky. V roce 1994 byla Evropskou radou přijata strategie Euro-středomořského partnerství a o rok později v roce 1995 na konferenci v Barceloně podepsalo tzv. Barcelonskou deklaraci tehdejších 15 členů EU a 14 ostatních zemí, které se nacházely v okolí středomořního moře a vztahovala se tedy na ně statut partnerských středomořských zemí. Z Afriky to bylo Maroko, Alžírsko, Tunisko a Egypt. Samotná Barcelonská deklarace byla formulována jako multilaterální, a také jako základ a opora pro ostatní uzavřené dohody. Cíle dohody byly koncipovány, jako tomu bývá u podobných smluv, multidimenzionálně. Prioritní cíle v otázkách politiky a bezpečnosti měly za úkol rozvinout diskuzi s Arabským světem a vytvořit rámec pro bezpečný prostor ve středomořské oblasti. Dalšími vytyčenými cíli byla ekonomická a obchodní oblast a sociální a kulturní oblast, ve které se jednalo především o boj proti terorismu, mezinárodnímu zločinu a řešení imigrace (Cihelková, 2003). Vzájemná konzultace a politický dialog byl určen jako hlavní páka při plnění stanovených cílů. Hlavní dialog byl veden mezi ministry zahraničních věcí, další dialogy se odehrávaly mezi jednotlivými ministry, podle rezortu, který byl na pořadu.

V dubnu 1997 na setkání ministrů zahraničních věcí v Maltské La Vallettě byla potvrzena další spolupráce, která bude navazovat na předchozí Barcelonskou deklaraci (Barcelona I). Zjednání bylo patrné, že všechny strany jsou zajedno, aby tento druh spolupráce měl dlouhodobý charakter a navázal na rovnoměrný rozvoj 3 oblastí zájmu. Barcelona II nejvíce rozvíjel oblast partnerství v oblasti politiky a bezpečnosti, kdy problém zůstávaly nestandardní vztahy na Blízkém východě. Ekonomické a finanční partnerství a partnerství v sociálních, kulturních a občanských záležitostech bylo definováno v duchu předcházející smlouvy. Téměř přesně o dva roky později se v roce 1999 ve Stuttgartu, sešli ministři zahraničních věcí opět. Barcelona III byl zjevný důkaz o tom, že partnerství má potenciál fungovat i nadále. Tyto konference dále probíhaly v letech 2000, 2002, 2003, 2005, 2006 a 2007 postupně v Marseille, Valencii, Neapoli, Lucemburku, Finském Tempere a v Lisabonu.

Od roku 2004 se Barcelonský proces transformoval na fórum, které má zabezpečit vzájemný dialog mezi středomořskými partnery, z důvodů zavedení nové evropské politiky sousedství. Tato politika byla oznámena prohlášením Evropské komise o tzv. Širší Evropě (Vláda České republiky, 2014b). Motivem zavedení této politiky je umožnit podílet se státům nejenom středomoří na spolupráci v oblastech jako bezpečnost, hospodářská a kulturní spolupráce. Evropská komise skenuje jednotlivé země, které participují na této politice a vyhodnocuje jejich politickou a ekonomickou situaci. Evropská rada rozhoduje, zda jednotlivé země plní předem stanovená kritéria. Pokud ano, další fází je vypracování Akčního plánu. Akční plány mají stejnou strukturu, ale se liší obsahově v závislosti na zemi, pro kterou jsou vypracována.

V roce 2008 se jako část politiky sousedství vyčlenila Unie pro středomoří jako nová iniciativa Barcelonského procesu. Hlavní důvod vytvoření této iniciativy je prohloubení politické spolupráce. K této iniciativě se přihlásilo celkem 43 států, kromě výše zmíněných Afrických zemí to byla Mauretánie a Sýrie. Novým impulzem bylo navrhnutí schůzek vrcholných představitelů jednotlivých zemí s dvouletou periodičností, přičemž konferenci spolu-předsedá jeden stát ze strany EU a jeden ze Středomořské státy.

Jako hlavní nástroj pro hospodářskou a finanční spolupráci, který byl součástí Barcelonského procesu již od roku 1996, byl program MEDA a od roku 2000 MEDA II (European commission, 2007). Ačkoli tento finanční instrument poskytoval podporu nad rámec rozvojové pomoci, byl významný jako nástroj pro ekonomickou transformaci a sociální

restrukturalizaci. Od roku 2007 tento program nahradil Nástroj evropského sousedství a partnerství (ENPI), který zaujímá místo ve finančním rámci 2007-2013 i v navazujícím 2014-2020. Tento program napomáhá k plnění cílů evropské politiky sousedství. Je určen k podpoře politických reforem, hospodářských reforem, sociálních reforem, odvětvové spolupráce, která je ve společném zájmu EU a středomořských zemí, regionálního a místního rozvoje. ENPI také lze využít na podporu v krizových situacích, prevence katastrof a zpravodajské činnosti v průběhu voleb (Evropská komise, 2007d).

3.5 Partnerství EU-Afrika

Do začátku nového tisíciletí byla spolupráce s Afrikou ze strany EU rozdělena na dvě oblasti. První oblastí byly nejchudší státy a území Afriky. Druhou oblastí byly státy, které leží kolem Středozemního moře. Ačkoli se politika EU snažila spolupracovat skrze celý kontinent, chyběl komplexní ucelený přístup. To se změnilo v dubnu roku 2000, kdy se odehrál první summit na úrovni EU-Afrika v Káhiře. Ten odrážel úmysl EU o zahájení nového dialogu s Afrikou jako celkem s cílem vytvoření strategického partnerství. Na schůzce byl odhlasován akční plán, který obsahoval 5 hlavních oblastí zájmu (Cairo plan of action, 2010):

- ekonomické záležitosti (regionální ekonomická spolupráce a integrace),
- integrace Afriky do světové ekonomiky,
- lidská práva, demokratické principy, demokratické orgány a právní řád,
- budování míru, předcházení, řešení a řízení konfliktů,
- oblast rozvoje.

Akční plán také definoval tři mechanismy, které budou monitorovat a kontrolovat plnění akčního plánu. Prvním je summit hlav států a předsedů vlád, druhým je setkání ministrů a třetí jsou setkání zástupců skupin z obou regionů. V roce 2001 se konala v Bruselu první schůzka ministrů, která kladně ohodnotila pokrok v dílčích oblastech akčního plánu. Konzultovány byly úspěchy v oblasti regionální integrace, postupu v boji s HIV/AIDS, lidských práv, demokracie a potravinové bezpečnosti. Dodatečně po skončení ministerské schůzky, kvůli událostem z 11. září, byl na seznam přiřazen boj s terorismem. Oblast regionální integrace zaznamenala posun vzhledem k vytvoření dvou nových iniciativ na Africkém kontinentu, Africkou unii a Nové partnerství pro Afriku. Právě následného zasedání Africké unie v Mozambiku v roce 2003 se účastnila i EU v podobě zastoupení Komise, aby tak vyjádřila svůj kladný postoj a podporu Africkým zemím. Ačkoli měl během tohoto roku proběhnout summit v Lisabonu, který byl ale díky napjaté situaci mezi některými státy

odložen. Nicméně vzájemný politický dialog nabýval většího významu i proto v roce 2005 EU přislíbila navýšení finanční rozvojové pomoci. Ve stejném roce byla také přijata nová strategie pro Afriku. Strategie má podpořit Africké státy v plnění rozvojových cílů tisíciletí a nadále je podporovat v rozvoji (Evropská komise, 2008c).

V roce 2007 se EU a Afrika rozhodly vzájemný vztah posunout na vyšší úroveň, na summitu v Lisabonu vyhlásily novou Společnou strategii Afrika - EU (European external action service, 2014o). V souvislosti s tímto rozhodnutím se hovoří o novém kontinentálním přístupu, jakožto rovnocenném partnerství EU-Afrika. Společná strategie odráží společnou vizi obou kontinentů na dlouhodobé a strategické spolupráci. Hlavními cíli společné strategie jsou: (European external action service, 2014o)

- zlepšení politického partnerství EU-Afrika;
- podpora
  - míru, bezpečnosti, lidských práv a demokratické vlády,
  - základních práv a svobod, rovnosti mužů a žen,
  - udržitelného hospodářského rozvoje, včetně industrializace,
  - regionální a kontinentální integrace,
  - směřující ke splnění všech rozvojových cílů tisíciletí ve všech Afrických zemích do roku 2015,
- účinný multilateralismus;
- partnerství zaměřené na lidi²².

V rámci společné strategie jsou vytyčeny klíčové oblasti, kterými se zabývá intenzivní mezikontinentální dialog. Na základě těchto oblastí jsou sestaveny akční plány, dosavadní dva se tedy bezprostředně týkaly míru a bezpečnosti, demokracie a lidských práv, regionální hospodářské integrace, obchodu a infrastruktury, rozvojových cílů tisíciletí, změny klimatu, migrace, mobility a zaměstnanosti, vědy, informační společnosti a vesmíru. Doposud byly vytvořeny dva akční plány na období 2008-2010 a 2011-2013. Následující summit EU-Afrika se bude konat v letošním roce 2014 v Bruselu, hlavním tématem bude "Investice do lidí, prosperita a mír" (European council, 2014).

---

²² A people-centered partnership.

4 Rozvojová pomoc a spolupráce EU v Africe

Jak již bylo naznačeno rozvojová spolupráce má své kořeny již v počátcích evropského integračního procesu. Díky zkušenostem, kapitálu a materiálním prostředkům je schopna a hlavně ochotna pomoci potřebným jak v krizových situacích, tak v oblastech rozvoje. Kromě historických vazeb v této snaze o rozvojovou spolupráci napříč světem, hraje klíčovou roli také solidarita, která podtrhuje hodnotový systém zaběhlý v EU, potažmo v celém vyspělém světě.

V zásadě existují tři strategie, prostřednictvím kterých se může pomoc dostat na místo určení. Jednak prostřednictvím projektů, grantů a zakázek, jednak prostřednictvím přímé podpory rozpočtu, kdy jsou převáděny peníze přímo do jednotlivých státních rozpočtů, nebo podporou ve specifických sektorech jakými jsou například vzdělávání, životní prostředí, zemědělství, zdraví nebo energie (European commission, 2014a). Humanitární pomoc je v této oblasti charakterizována jako přímý peněžní, nebo materiální tok prostředků v důsledku náhlé aktivity.

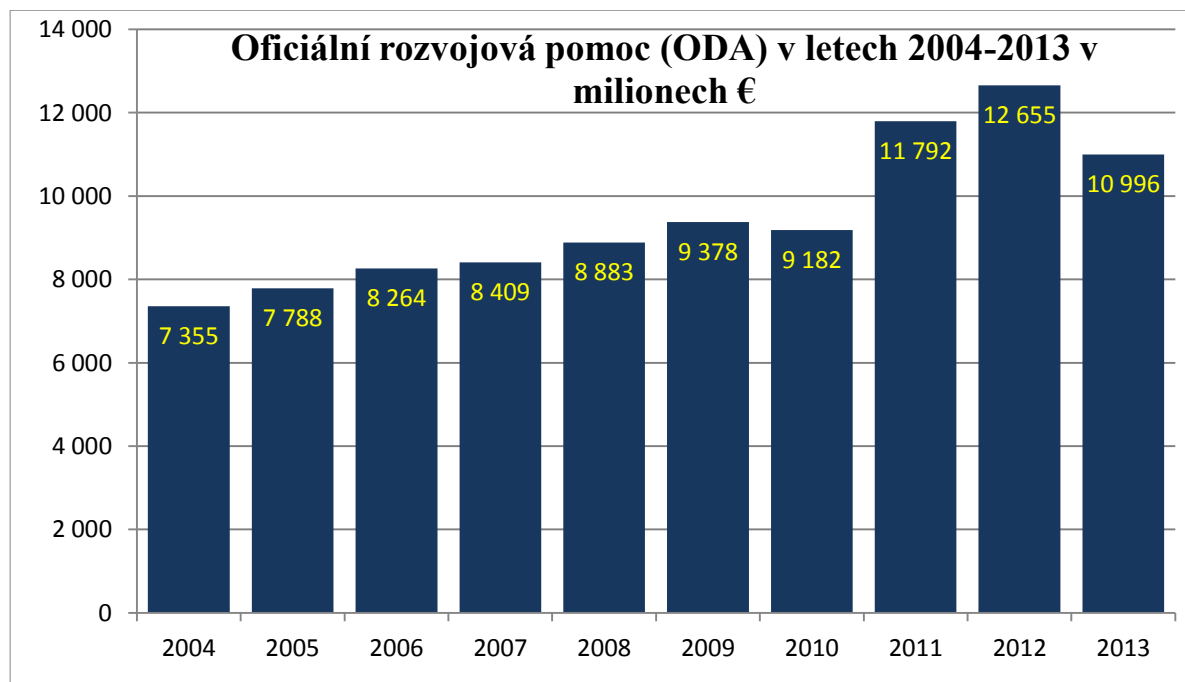
V kontextu rozvojové pomoci lze nalézt nespočet oblastí, ve kterých EU zasahuje. Od základního zabezpečení jídla, až po dodržování lidských práv zasahuje EU prostřednictvím svých nástrojů a financí přesně v té oblasti, kde partnerský stát potřebuje pomocnou ruku. Pro oblast demokracie, demokratické vlády v partnerských zemích EU zmobilizovala ze svých zdrojů 1,5 miliard € jen za rok 2010. Demokracie jako jedna ze základních hodnot EU je také mimo jiné podmínkou pro další pomoc. Za poslední roky se EU učinila velký pokrok v politickém dialogu, a přispěla tak k obezřetnosti zlepšení politického vedení států. Zemědělství a zabezpečení potravy je rovněž důležitou oblastí, zejména při boji s hladověním. Ročně je vyhrazeno 600 miliónů € na zajištění potravy pro lidi na celém světě. Prostřednictvím dalších fondů EU zabezpečila zemědělské náčiní, sazenice a peněžní dávky pro několik miliónů lidí. Voda, respektive přístup k ní přímo ovlivňuje podmínky pro život, proto od roku 2004 dopomohla více než 70 miliónům lidí připojit se ke zdrojům pitné vody. Ročně věnuje EU přibližně 400 miliónů € na vybudování základní vodní a kanalizační infrastruktury. Také obchod je velmi podstatnou oblastí rozvojových ekonomik, zde se pomocí systému celních preferencí a odbornou podporou snaží začlenit země do celosvětového obchodu. Přístup k elektrické energii je velmi determinující faktor v globální ekonomice. Jen v roce 2010 přispěla EU skoro 320 milióny €, k vylepšení a zabezpečení energie pro rozvojové země. Poslední oblastí zde nastíněnou oblastí je životní prostředí a

přírodní zdroje. Pro země, které mnohdy nemohou zabezpečit ani základní potřeby, je složité bránit se a reagovat na otázky týkající se životního prostředí. EU jako zastávce teorie udržitelného rozvoje strategicky apeluje na její realizaci a dodržování. V rámci období 2011 - 2013 bylo na hlavní výzvy v oblasti životního prostředí vyčleněno 517 miliónů € (European commission, 2014a).

4.1 Financování rozvojové pomoci a spolupráce

Jak již bylo naznačeno EU je největším dárce rozvojové a humanitární pomoci na světě, ve světovém měřítku je to více než polovina z celkové pomoci. Kromě příspěvků jednotlivých členských států na své volné akce, disponuje EU prostředky z vlastního rozpočtu. Prostředky v rozpočtu na rozvojovou pomoc a spolupráci jsou vyhrazeny v položce EU jako globální hráč, tato položka v období 2007 - 2013 sčítala téměř 56 miliard € (European commission, 2013e). Pro následující období je v této položce kalkulováno s nárůstem na 58,7 miliard €, ačkoli byl název této položky lehce pozměněn²³, struktura jednotlivých oddílů zůstává téměř beze změn (European commission, 2014j). Prostředky, které byly vynaloženy na ODA, jsou zobrazeny v grafu 4.1. Nejvíce těchto prostředků směřovalo do Afriky, v měřeném období, tedy v letech 2004 až 2013, to bylo více než 38 % (OECD, 2014b).

Graf 4. 1 Oficiální rozvojová pomoc v letech 2004-2013

Zdroj: OECD, 2014a, vlastní úprava

²³ Global player.

Generální ředitelství pro rozvoj a spolupráci EuropeAid disponuje několika nástroji prostřednictvím, kterých organizuje a financuje rozvojovou pomoc. Z toho hlediska lze zohlednit a zařadit tyto nástroje do dvou základních skupin, které se do jisté míry vzájemně prolínají, a to z pohledu geografického a tematického. Z geografického hlediska existují 3 finanční nástroje. Evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI), který disponoval 1,1 miliardy € v programovém období 2007-2013, se váže na několik Afrických států umístěných kolem středoziemního moře, konkrétně na Maroko, Alžírsko, Tunisko, Libyi a Egypt. Dalším nástrojem je Evropský rozvojový fond (ERF), který je popsán v předchozí kapitole. Pro úplnost jeho finanční alokace, kterou disponoval v období 2007-2013, je 22,7 miliard €. Tato suma z něj dělá nejobjemnější program, nicméně vzhledem k tomu, že je uplatňován v 79 státech včetně 48 z Afriky, jedná se o logickou skutečnost. Posledním nástrojem geografické tematiky je finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI). Ačkoli je jeho finanční alokace 10 miliard €, z hlediska zájmu této bakalářské práce není příliš významný, protože na něm participuje pouze jediný africký stát, a to Jihoafrická republika (European commission, 2012d). Z tematického hlediska je nebo v nedávné době bylo²⁴ k dispozici 10 finančních nástrojů, pro větší přehlednost jsou uvedeny v tabulce 4.2. V zásadě jsou tyto nástroje k dispozici pro všechny státy, kromě členů EU a ostatních vyspělých zemím, až na dvě výjimky při konkrétně určených příjemců v oblasti restrukturalizace výroby cukru a EU-food facility.

---

²⁴ Nástroj EU-Food facility byl zřízen pouze na období 2008-2010.

Tabulka 4. 1 Přehled finančních nástrojů 2007-2013

Finanční nástroj	Alokace 2007-2013 (v milionech €)	Finanční nástroj	Alokace 2007-2013 (v milionech €)
Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR)	1 104	DCI - Migrace a azyl	384
Nástroj pro jadernou bezpečnost a spolupráci (NSCI)	524	DCI - Investice do lidí	1 000
DCI - Životní prostředí a udržitelné řízení přírodních zdrojů včetně energie	470	DCI - Restrukturalizace výroby cukru	180 ročně
DCI - Nestátní subjekty a místní orgány v oblasti rozvoje	1 600	EU Food facility	1 000
DCI - Zabezpečení potravy	925	Nástroj pro stabilitu	2 062

Zdroj: European commission, 2014d, vlastní úprava

Generální ředitelství ECHO, které organizuje a přerozděluje prostředky na humanitární pomoc a civilní ochranu, disponuje dvěma zdroji. Jedním je Evropský rozvojový fond. Druhým je část rozpočtu EU, jako výsledek potvrzení každoroční alokace, kterou je možno použít v případě eventuální situace.

4.2 Rozvojová pomoc a spolupráce EU ve vybraných zemích

Angola, země ležící na jihu Afriky po dlouhou dobu procházela občanskými válkami, konec nepokojů nastal až v roce 2002. Dlouho trvající nepokoje zde zanechaly zdecimovanou infrastrukturu a zemědělství. Společnost po desetiletích válek přišla o základní znalosti a zkušenosti týkající se pěstování zemědělských plodin, chovu domestikované zvěře a vzdělávání. Ovšem od roku 2002 se situace stabilizovala a změnila v pozitivním smyslu. Země začíná i díky rozvojové pomoci růst, vždyť v roce 2006 byla zemí s největším růstem HDP v Africe, přibližně 20 % (European commission, 2014b). K tomu využila a stále využívá

své poměrně bohaté zdroje nerostných surovin. Nicméně rozvoj v sociální a lidské oblasti není tak strmý jako ten čistě ekonomický. Proto je žádoucí vylepšení pozice angolského obyvatelstva v oblastech zdraví, vzdělání a sociálního smíru. V období 2002 - 2007 bylo vyčleněno v rozpočtu EU 146 miliónů € a v období 2008 - 2013 214 miliónů € na širokou škálu projektů od zdraví až po vzdělání (European external action service, 2014f). Hlavní složkou zejména z počátku bylo zabezpečení potravy, i nadále zde panuje nepříznivá situace, kdy se celkově Angola řadí mezi státy s nejvyšší dětskou úmrtností z většiny, způsobenou přímo nebo nepřímo podvýživou. Klíčové roli sehrává EU v zpřístupnění vzdělání Angolanům. Odhady vyčíslují negramotnost dospělé složky populace až na 50 %, největší problémy mají venkovské oblasti, ve kterých je nedostatek způsobilých učitelů, nedostatečná materiální kapacita a problém rovněž zůstává vzdálenost, kterou musí studenti absolvovat, aby se do školy dostali. Díky Evropské komisi bylo vyškoleny a akreditovány přes 10 tisíc učitelů pro základní školy a vybudováno více než sto školních budov. Názorným příkladem dobrých vzájemných vztahů je podepsání společného dokumentu EU-Angola společná cesta v před²⁵ podepsaným v červenci 2012, který znázorňuje rostoucí význam Angoly a shodu na prohloubení spolupráce (European commission, 2014b).

Sierra Leone se nachází v západní Africe, malý stát, jenž do jisté podoby kopíruje vývoj Angoly. Co do počtu obyvatel a velikosti menší země, která ale také zažila dlouhou občanskou válku. V roce 2002 po přestání konfliktu byla země zdevastovaná a ochromena. Absolutně zničená infrastruktura, nedostatečné nebo neexistující služby a bídná sociální situace. Ve vývoji po ozbrojeném konfliktu rovněž kopíruje Sierra Leone Angolu. Na jedné straně sice stabilní ekonomický růst, na straně druhé zjevně jednou z nejchudších zemí na světě vůbec. Do roku 2010 a Sierra Leone okupovala poslední místa v indexu HDI (European commission, 2012e). Sierra Leone rovněž disponuje velkým množstvím nerostného bohatství, zejména pak diamanty, ale neexistující infrastruktura, nedostatečná odbornost a vzdělanost zabraňují plně využít potenciál země. Prostřednictvím ERF v letech 2008 - 2013 EU poskytla 242 miliónů €, které se rozprostřely do čtyř oblastí. Pro oblast samosprávy, vlády a institucionální podpory bylo vyčleněno 37 miliónů €, pro obnovu infrastruktury bylo vyčleněno 95 miliónů €, do rozpočtu přispěla EU přímým transferem v hodnotě 90 miliónů €, a 20 miliónů € bylo vyčleněno na podporu obchodu a zemědělství (European union external action service, 2014i). Pochopitelně doplňkové zdroje směřují takřka do všech oblastí rozvoje, jako jsou vzdělávání, lidská práva, životní prostředí, a boj proti HIV/AIDS, včetně

---

²⁵ EU-Angola Joint Way Forward.

provázaností s Rozvojovými cíli tisíciletí. Pro představu pomocí prostředků vynaložených na infrastrukturu bylo od roku 2003 spraveno a vylepšeno 411 km silnic, celkem bylo vybudováno 153 vzdělávacích zařízení, spraveno nebo postaveno 76 nemocnic a dalších zdravotnických zařízení, a postaveno kolem pětiset studen (European commission, 2012e).

Tanzanie je stát na východu Afriky, který se od dvou výše zmíněných odlišuje svou bez válečnou historií. Avšak navzdory politické stabilitě, je Tanzanie jedno z nejchudších zemí na světě. Nesporná nevýhoda země je, že nedisponuje žádným větším zdrojem nerostných surovin nebo vzácných minerálů, o to více je pro zemi důležitější turismus, jelikož Tanzanie je neotřelou destinací pro experimentující turisty. Pokusy o industrializaci a zefektivnění zemědělství a průmyslu prostřednictvím zestátnění na přelomu 60. a 70. let 20. století, dopadly fiaskem kvůli neúnosné korupci, plýtvání a nepokoji obyvatel. Od roku 1995 se Tanzanie může opřít o stabilní ekonomický růst, nicméně země je velmi zadlužena a třetina všech jejích obyvatel se nachází pod mírou absolutní chudoby. Velký pokrok a zlepšený přístup lze vidět ve sjednocení a centralizování přístupu k dárcovské agendě. Tedy k určitému harmonizování, díky kterému dochází ke zvýšení efektivnosti pomoci. Pro období 2008 - 2013 bylo pro Tanzanii z ERF vyhrazeno 555 miliónů €, ze kterých byla větší polovina zhruba 305 miliónů € poskytnuta jako rozpočtová podpora. Další část peněz, konkrétně 139 miliónů € bylo investováno přímo do silniční infrastruktury a více než 55 miliónů € pro začlenění Tanzanie do světového obchodu a regionální integrace (European external action service, 2014j). Z šesti primárně podporovaných oblastí právní reformy, zdraví, základní vzdělávání, zemědělství, vodní zdroje je nejpálčivější dopravní infrastruktura, respektive celý dopravní sektor. EU jako hlavní partner v Tanzanii přispívá k rekonstrukci a sjízdnosti silnic a dálnic, jelikož kvalitní infrastruktura je podstatný předpoklad pro obchod a celkový rozvoj země. Jedním z příkladných projektů je vylepšení silnic v okolí druhého největšího města Mwanzy. Zrekonstruované silnice v hodnotě 175 miliónů € pomohou spojit centrální a severozápadní regiony s přístavním městem Der es Salaam (European commission, 2014c).

V následující části textu je výraznější pozornost věnována Zambii, z důvodu nepatrného zájmu o dění v této oblasti. Tudíž všeobecné povědomí o dění v této zemi je veřejnosti méně známe, respektive v souvislosti z rozvojovou pomocí se častěji zmiňují jiné státy.

Zambie

Zambie je vnitrozemský africký stát, se kterým udržuje EU již delší dobu, konkrétně od 1975, diplomatické a ekonomické styky, zejména v mezích rozvojové pomoci. Zambie je, s nadsázkou řečeno, vhodným příkladem rozvojové země. S 1 800 USD HDP na osobu a s většinou obyvatelstva zaměstnaným v zemědělství, stále velké množství obyvatel zůstává pod absolutní hranicí chudoby, přičemž v indexu HDI je 165. pořadí. Populace 14,4 miliónů obyvatel je velice pestrá, ačkoli zde převládá velká míra urbanizace, struktura obyvatelstva a jazyků, které zde lidé používají je různorodá, dohaduje se, že zde existuje více než 70 jazyků. Věková struktura obyvatelstva poměrně dobře odráží situaci v Zambii, přes 45 % obyvatel jsou děti do 14 let, naopak starších lidí zde žije pouze 2,4 %. To mimo jiné také poukazuje na velmi nízkou naději na dožití respektive na očekávanou délku života, která se pohybuje okolo 52 let (central intelligence agency, 2014e). Za jeden z největších problémů lze zde považovat nemoc HIV/AIDS, kdy je tímto virem nakaženo 12,7 % procent populace (AVERT, 2012). Zambie je jedním z devatenácti členů integračního uskupení COMESA, společného trhu jižní a východní Afriky. Toto členství je pro Zambii podstatné nejen z ekonomického pohledu, jelikož může těžit z výhod, ale také z toho důvodu, že EU v rámci těchto integračních aktivit velmi přispívá k jejich rozvoji, a to jak finančně tak technicky.

Konkrétní rozvojová pomoc EU je nesměřována do 7 oblastí. První z nich je příspěvek do státního Zambijského rozpočtu. V letech 2004 - 2014 bylo do rozpočtu převedeno 225 miliónů €. Tyto peníze převážně směřují na aktivity spojené s Rozvojovými cíli tisíciletí, a to zejména na boj s chudobou. Druhou oblastí jsou veřejné finance a jejich správa. Efektivnost a odpovědnost při nakládání s veřejnými zdroji jsou klíčem ke zdravě fungujícímu státu a procesu rozvoje, který země potřebuje. Pro období 2012-2016 patří mezi hlavní strategické cíle například Posílení parlamentní kontroly nad rozpočtem či rozšíření a zvýšení odborné způsobilosti členů ministerstva financí (EU Delegation to Zambia and COMESA, 2013). Třetím sektorem je zemědělství, které je ve všech rozvojových zemích rozhodující při snižování chudoby, Zambii nevyjímaje. Přímá rozvojová pomoc směřuje prvotně na Ministerstvo zemědělství, kde je pro období 2012-2016 alokováno téměř 9 miliónů € na regulaci a koordinaci aktivit. Druhou úrovní jsou aktivity organizace pro jídlo a zemědělství (FAO) pod záštitou organizace spojených národů. Více než 1 miliarda € našla uplatnění ve zvýšení produktivity a rozšíření udržitelných metod zemědělství prostřednictvím dotací.

Čtvrtou oblastí zájmu je sektor silniční dopravy, který rovněž hraje podstatnou roli při rozvoji, v tomto ohledu i za hranice Zambie. Nejdůležitějším projektem v této oblasti je bezesporu revitalizace Velké východní cesty²⁶. Vylepšení se týkalo zhruba 360 km úseku dálnice, který protíná Zambii a zajišťuje přístup k Mozambickému přístavu Nacala nejen pro svoji potřebu, ale také na tento dálniční koridor připojuje Malawi. Pro tento projekt bylo vyčleněno 45,5 miliónů €, nejenom prostřednictvím Komise ale také Evropské Investiční banky. Dalšími subjekty podílející se na tomto projektu jsou také Francouzská agentura pro rozvoj a Africká rozvojová banka. Pátou rovněž dopravní oblastí je tentokrát letecká. K modernizaci, a zajištění odpovídajících funkcí letištního provozu, ať už to běžného nebo bezpečnostního charakteru, v Zambii přispěla EU 3 milióny €. Šestá sféra se týká justice. Příspěvek 6 miliónů € směřuje do Zambijského ministerstva spravedlnosti, prostřednictvím kterého je rozdělena do soudnictví, právní pomoci, policejního a vězeňského rezortu díky čemuž se zlepšuje přístup institucí směrem ke kvalitnější spravedlnosti. Poslední sedmou oblastí je zdravotnictví, kde bylo prostřednictvím 10. ERF alokováno 35 miliónů €. Hlavními cíli je zlepšit dostupnost zdravotnických služeb a zvýšení celkových standardů zdravotní péče, samozřejmě v návaznosti na Rozvojové cíle tisíciletí.

4.3 Příklady humanitární pomoci EU

Základním problémem při jakékoli situaci, která vyžaduje humanitární pomoc, je dopravit materiál a humanitární pracovníky na místo určení. V mnoha oblastech je špatná dopravní infrastruktura, někde chybí úplně, jinde je poškozena po přírodních katastrofách nebo neopravená v důsledku chybějících financí. Mnohdy jsou oblasti těžce dostupné, nebo odříznuté od světa a například v důsledku ozbrojených konfliktů není bezpečné používat tradiční pozemní způsoby dopravy. Také je třeba v krizových situacích jednat velice rychle, neboť jde mnohdy o lidské životy. Z toho důvodu je nejpohotovější a nejefektivnější doprava vzdušnou cestou. Od roku 2006 ECHO ve spolupráci DAC organizuje spolehlivou a bezpečnou leteckou dopravu do Afriky známou pod názvem **ECHO Flight**. Tato služba disponuje 6 letouny, 3 se nacházejí v Demokratické republice Kongo a po jednom v Čadu, Mali a Keni (European commission, 2014e). Tyto letouny převážejí pomoc v podobě potravy, vody, zdravotních a hygienických potřeb. Většinou také převážejí humanitární pracovníky, a v některých případech evakuují osoby z postižené oblasti. V roce 2013 bylo z rozpočtu 10,4 miliónů € financováno 480 tun nákladu a bylo převezeno 20 000 osob (European commission, 2014e). Podle letového plánu tyto letadla absolvují 80 letů týdně

---

²⁶ The Great East Road.

a v období od ledna 2012 do června 2013 poskytly humanitární pomoc více než 30 tisícům lidí (DAC Aviation international, 2013). V oblasti vzdušné dopravy evropská Komise spolupracuje s leteckou humanitární službou OSN. Téměř 18 miliónů € pomohlo při jednotlivých humanitárních akcích v Súdánu, Jižním Súdánu, Čadu, Mauretánii, Etiopii, Nigeru, Mali a Středoafričké republice (European commission, 2014e).

Sahel je oblast ležící v sub-saharské Africe. Tato oblast je ohraničena ze severu Saharou a z jihu začínajícími tropickými pralesy a rozkládá se na 5,4 milionu km², kde přebývá zhruba 50 miliónů lidí. Poměrně rozlehlé pásmo, které trpí nehostinnými podmínkami pro život, reprezentované suchem a minimem dešťových srážek. Jeden z nejchudších regionů vůbec je silně ovlivněn postupnou desertifikací, tedy postupným rozšiřováním pouště. Tato oblast se stále vzpamatovává ze čtyř²⁷ po sobě jdoucích potravinových krizích, které byly způsobeny neúrodou, nadměrnými cenami potravin a válečnými konflikty v okolí. Díky této nastolené nerovnováze v roce 2014 již čelí nebo bude čelit nedostatku potravy okolo 20 miliónu lidí v Senegalu, Gambii, Mauretánii, Mali, Burkině Faso, Nigeru, Čadu, Kamerunu a Nigérii. V roce 2012 celková humanitární pomoc při potravinové krizi ze zdrojů ECHO činila 507,4 miliónů € (European commission, 2014g). Dvě třetiny této pomoci byly použity přímo na jídlo a výživu, celkově byla zajištěna potravinová pomoc 6,8 miliónům lidí, 3,6 miliónům lidí obdrželo výživovou péči a 850 tisíc dětí bylo léčeno z podvýživy (European commission, 2014l). Avšak nutno podotknout, že potravinové krize, které se na sebe nabalují, jsou prakticky nevymýtitelné a je nemožné docílit dlouhodobého zlepšení situace pouze prostřednictvím humanitární pomoci. Proto se Evropská komise v prosinci 2012 podílela na vytvoření iniciativy AGIR²⁸, jejímž hlavní náplní je posílit odolnost právě vůči stále se opakujícím potravinovým krizím a s tím souvisejícím vytvoření potřebných služeb. Hlavním úkolem je zmobilizovat všechny dostupné subjekty od místních vlád zemí Sahelu přes regionální uskupení v této oblasti, až po samotné obyvatele, tak aby se zaměřili na to, aby do 20 let vymizel hlad z této oblasti. Dalšími cíli jsou snížení podvyživených osob a značně posílit základní služby, tak aby k nim mělo přístup co nejvíce obyvatel. Proto EU poskytne pro tuto iniciativu v následujících letech 2014 - 2020 1,5 miliard € (European commission, 2014k).

Ačkoli z velké části situace v **Africkém rohu** souvisí s polopouštní oblastí, situace na tomto poloostrova je přeci jen specifická. Ne snad, protože by zde probíhaly diametrálně

²⁷ Postupně v letech 2005, 2008, 2010, 2012.

²⁸ The Global Alliance for Resilience Initiative.

odlišné procesy než ve zbytku rozvojové Afriky, spíše však z přítomnosti Somálska. Tento stát, který je de-facto několik let bez stabilní vlády, je vnímán celosvětově za jako jeden z nejchudších států, respektive při úvahách o nejchudším státě nebo oblasti na světě člověka většinou napadne právě Somálsko. Avšak tento poloostrov je komplexně nehostinnou oblastí, na které se nachází také Etiopie, Džibutsko a Eritrea. Pravidelná období sucha, záplavy, které jsou jediným zdrojem zavláždění, nedostatečná dopravní infrastruktura, ozbrojené konflikty a soupeření o moc, to je jen letmý výčet problémů rohu Afriky. Primárně je v tomto regionu humanitární pomoc zaměřována především na oblast zajištění potravin pro obyvatelstvo. Sekundární oblastí je péče a zajištění základních životních potřeb pro uprchlíky. Za předešlé dva roky pomoc EU činila přes 260 miliónů €²⁹, celkový součet pomoci od Evropské komise i jednotlivých členských států od roku 2011 je více než miliardový. Obdobná iniciativa jako AGIR, je od roku 2012 praktikována také zde pod zkratkou SHARE³⁰. Doposud do tohoto projektu Komise investovala přes 270 miliónů € (European commission, 2013d).

Konkrétní statistické informace nejsou pro Somálsko příliš lichotivá, přes 2,9 miliónů lidí potřebuje humanitární pomoc, téměř jeden milión uprchlíku se pohybuje mimo hranice Somálska, 10 % narozených dětí se nedožije svých prvních narozenin (European commission, 2014e). Ačkoli v Somálsku již nepanuje hladomor, k čemuž mimo jiných přispěla také EU, stále zde panuje kritická situace, zejména díky nedostatečné produkci zemědělských plodin v důsledku sucha. Dalším problematickým tématem Somálska jsou militantní jednotky a povstalci v jednotlivých částech a regionech. Jednak se velmi často dopouštějí násilí na samotném obyvatelstvu, a také se účastní rabujících nájezdů. A jednak také zamezují, blokují a fakticky znemožňují humanitární pomoc. Při konstelaci těchto dvou skutečností si lze snadno odvodit, proč je výše zmíněný počet uprchlíků tak vysoký vzhledem k populaci, která sčítá zhruba 10 miliónů obyvatel. ECHO postupně v letech 2011 - 2013 poskytlo 77 mil. €, 60,8 mil. €, 53,1 mil. €. V roce 2014 je předběžně vyhrazeno 37 miliónů € (European commission, 2014h). Humanitární pomoc pak lze vidět na několika konkrétních příkladech. Například vybudování tábora v Mogadishu, který se stal útočištěm pro více než 36 tisíc lidí a k tomu přilehlé nemocnice, kde ročně více než 200 tisíc lidí najde lékařskou péči. Nebo pomoc při těžké podvýživě, kdy za přispění přímých finančních prostředků z ECHO se dostalo pomoci přes 26 tisícům dětí a 4 tisícům těhotných žen v regionu Hiran v roce 2011, včetně

---

²⁹ V této položce je zahrnuto i financování, které bylo zajištěno pro Keňu, jelikož se v materiálech ECHO začleňuje do oblasti Africké rohu.

³⁰ Supporting Horn of Africa Resilience.

jejich následného potravinového zabezpečení, či pomoc v oblastech Beletweyne a Mataban, kde pro čtyři tisíce rodin nastala na konci roku 2013 neúnosná potravinová a materiální deprivace, kde bylo prostřednictvím přímých peněžitých transferů rodinám zabezpečeno naplnění jejich základních potřeb (European commission, 2014h).

4.4 EU a rozvojové cíle tisíciletí

Jak již bylo naznačeno v kapitole 2.1.1, EU se na summitu OSN připojila k iniciativě Rozvojových cílů tisíciletí. Předsevzetí této iniciativy spočívá v naplnění 8 předem stanovených cílů, které mají pomoci ke zmírnění potažmo vymýcení chudoby ve světě. Jelikož podstatnou část států, kterých se tato iniciativa týká³¹, tvoří země z Afriky je nasnadě se u tohoto tématu v závěru práce pozastavit. Všechny velice ambiciózní cíle se pravděpodobně nepodaří naplnit, i když došlo v porovnání s výchozím stavem částečnému zlepšení nepříznivých stavů, které cíle reflektují, a i když zejména EU vynakládá nemalé prostředky na podporu aktivit směřujícím k jejich naplnění.

Ačkoli se podařilo **světovou chudobu a extrémní hlad** snížit o více než polovinu, stále velká část světové populace³² strádá hladem a nemá dostatek potravin. V tomto ohledu EU do oblasti zemědělského rozvoje poskytla 1,6 mld. € za rok 2012. Podpora směřuje do aktivit jako je boj s podvýživou nebo zvyšování dostupnosti potravin. EU takto mezi lety 2004-2012 zajistila potraviny 46,5 milionům lidem (European commission, 2013a). Stále více dětí v rozvojových oblastech je nějakým způsobem zapojeno do základního procesu **vzdělávání**, otázkou však zůstává, jak moc je toto vzdělávání efektivní. Podle zprávy Komise: příspěvek EU k rozvojovým cílům tisíciletí 123 milionů dětí, které vzdělávací zařízení navštěvují, odejdou, díky různým vlivům zůstávají vzděláním netknuté, neumí číst, psát ani počítat. EU v této oblasti uvolnila od roku 2007 do roku 2013 4,2 mld. €. Z toho díky téměř 3 miliardám € bylo zapsáno 13,7 miliónů žáků do kurzů základního vzdělávání, o tom kolika z nich se nějaký kurz podařilo dokončit, již zpráva neinformuje. V oblasti **prosazování rovnosti žen a mužů** a posilování postavení žen výše zmíněný dokument uvádí, že EU podpořila 736 organizací, které fungují v oblasti rovnosti mužů a žen. Dále poskytlo 12 994 studentských míst pro ženy/ dívky v programu ERASMUS MUNDUS a za posledních 10 let bylo vyhrazeno 300 000 míst na středních školách pro studentky. EU aktivně participuje na **snížení dětské úmrtnosti**, která je kritická zejména ve venkovských rozvojových oblastech. EU v letech 2004 - 2012 zajistila 18,3 milionu vakcín proti spalničkám pro děti do jednoho

³¹ Ve smyslu zemí, ve kterých mají být cíle naplněny.

³² Necelých 15 % (European commission, 2013a).

roku, rovněž pomohla postavit nebo zrekonstruovat před 8 500 budov zdravotnické infrastruktury.

Spolu s dětskou úmrtností, respektive s jejími příčinami, souvisí také **zdravotní stav matek**. Prostřednictvím různých seminářů a pohovorů bylo zorganizováno 17 milionů informačních schůzek, a také byl různou formou zajištěn kvalifikovaný dozor u 7,5 milionů porodů. Velmi závažným problémem jsou nemoci, zejména v **boji proti HIV/AIDS a Malárii** je věnována velká pozornost a vytváří se nejvíce opatření. EU zabezpečila 18 miliónů moskytiér, které ochránily lidi před infikovaným hmyzem a mezi lety 2010 - 2012 se dostalo 350 tisícům lidí léčby s pokročilou infekcí HIV. **Životní prostředí** je předposlední oblast cílů tisíciletí, také v ní se EU angažuje. Díky ní se přes 70 milionů lidí dostalo k upravené pitné vodě a dalších 24,5 milionu lidí může využívat základní hygienické zařízení. V osmém, posledním cíli **rozvoje globálního partnerství** se EU angažovala zejména vybudováním nebo rekonstruováním 87 000 Km silnic.

5 Závěr

Vnější aktivity EU přesahují její blízké okolí, a v různých oblastech se angažuje po celém světě. Výjimkou není ani Africký kontinent, který je svou koloniální minulostí úzce s Evropou spojen. Geograficky lze Afriku rozdělit na dvě části, Severní Afriku a sub-saharskou Afriku. Obě dvě části jsou ve své podstatě odlišné, a podle této odlišnosti se také liší spolupráce mezi nimi a EU. Klíčovou roli ve vztazích se Severní Afrikou hraje fakt, že státy ležící v tomto regionu, sousedí s členskými státy EU. Ačkoli je dělí Středozemní moře, blízký kontakt s nimi vyžaduje jistá specifika. Téměř všechny státy sub-saharské Afriky patří mezi ty nejchudší a nejméně rozvinuté na světě, od toho se také odvíjí formy vztahů s nimi. Od vzniku první formy integračního uskupení vzájemné vztahy mezi Afrikou a EU vykrytalizovaly ve společné partnerství, které spojuje dva kontinenty a snaží se vytvořit takový prostor, ze kterého budou profitovat všichni.

EU ve velké míře pomáhá rozvojovým zemím v různých oblastech. Kromě koordinace pomoci jednotlivých členských států je v rozpočtu vyhrazena položka, která udává každoroční alokaci finančních prostředků. Ve vybraných oblastech rozvojová pomoc EU pomohla miliónům lidí a přispěla k rozvoji států a regionů. Rovněž EU angažuje v oblasti Rozvojových cílů tisíciletí, kde pomáhá jednotlivým státům k jejich naplnění. Od zveřejnění těchto cílů, došlo v některých ukazatelích k velkým pokrokům, nicméně ne všechny ukazatele se podaří naplnit.

Rozvojová pomoc je zvláštní druh vnějších vztahů, na jednu stranu staví subjekt, jehož prostředky spolu s jeho solidaritou a sociálním cítěním putují k subjektu druhému. Ten může tyto prostředky využít tak, aby mohl vylepšit své dosavadní, nerozvinuté postavení. Rozvojová pomoc a spolupráce nabývá různé podoby, od základní pomoci při zabezpečení základních životních potřeb, přes investice do infrastruktury, až po transfery do státních rozpočtů jednotlivých rozvojových zemí. Hodnotit efektivitu a úspěšnost rozvojové pomoci není jednoduché. Hodnotit rozvojovou pomoc prostřednictvím kritéria čisté hodnoty, která je vynaložena na určitý projekt se jeví jako nejjednodušší. Skutečnost je však taková, že je podstatnější kolika lidem tato pomoc fakticky pomohla a kolik lidí skutečně ovlivnila. U většiny projektů je pečlivě rozhodováno, zda se vynaložený kapitál vyplatí a zda bude mít smysl. Například investice do zemědělství jsou podstatné pro obživu obyvatelstva, projekty týkající se infrastruktury jsou rovněž důležité stejně tak jako vzdělávání lidí. Kvalitní dopravní sítě napomáhají obchodu a základním vzděláním vyrůstají racionálně přemýšlející

lidé, jelikož vzdělaná společnost je klíčem k rozvoji. Rozvojová pomoc smysl má, nicméně mohou nastat jisté výhrady k některým druhům pomoci. Kupříkladu přímé transfery a dotace, tady se ze subjektivního pohledu nabízí otázka, zda jsou vhodnou variantou rozvojové pomoci. Finance, které jsou převedeny na účet jednotlivých států jako tzv. rozpočtová podpora, mohou svádět k laxnímu přístupu a vyvozovat představu, že zde pro tyto státy tady bude pořád. Každý subjekt, ať si to připouští či nikoli, zachází s darovanou věcí jinak než s tou, kterou si pracně vydobyl. V tomto ohledu mohou transfery svádět ke korupci a neefektivnosti. Na druhou stranu nelze tyto transfery zastavit, jelikož rozpočtové podpory znamenají mnohdy významnou část rozpočtu, a to by znamenalo velké finanční problémy. Dalším problémem hodnocení rozvojové pomoci, je skutečnost, že dohromady splývá rozvojová a humanitární pomoc, které je věnován následující odstavec.

Humanitární pomoc je potřebná, a je důležitá. Ačkoli lze respektovat názory, které pochybují o významu a důležitosti rozvojové pomoci, jelikož se s nimi nemusí celá společnost ztotožnit, u humanitární pomoci lze jen těžko ignorovat výsledky. Jakýkoli počet lidí, který je zachráněn a neumře, protože je mu poskytnuta pomoc v podobě potravy, vody či zdravotního ošetření, je dobrým výsledkem. Pokud by někdo, argumentoval a chtěl kalkulovat s finanční zátěží, kterou humanitární pomoc stojí, respektive jak je humanitární pomoc efektivní, balancoval by na hraně. Ve chvíli kdy se do rovnice položí počet vynaložených prostředků a počet lidí, kterým je pomoheno, výsledkem je cena života.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

ADAMCOVÁ, Lenka, 2009. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1515-1.

CIHELKOVÁ, Eva, 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C. H. Bec. ISBN 80-717-9804-5.

CIHELKOVÁ, Eva, 2009. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-155-0.

FONTAINE, Pascal, 2010. *Evropa ve 12 lekcích* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, [1] s. obr. příl. [cit. 2014-05-01]. ISBN 978-92-79-17501-5.

SVOBODA, Pavel, 2010. *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: C.H.Beck. ISBN 978-807-4003-523.

ZÁHOŘÍK, Jan, 2010. *Subsaharská afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-807-4220-210.

Elektronické publikace

BARROSO, Louis Michel. Forw. by José Manuel, 2008. *Africa - Europe: the indispensable alliance* [online]. Luxembourg: Office for Official Publ. of the Europ. Communities [cit. 2014-02-18]. ISBN 978-927-9081-705. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/en/africa-europe-the-indispensable-alliance-pbNH7808199/>

EUROPEAN COMMISSION, 2014a. *Development and cooperation* [online]. [cit. 2014-04-18] ISBN: 978-92-79-24205-2. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/en/development-and-cooperation-pbNA7012021/>

EVROPSKÁ KOMISE, 2007a. *EU ve světě: Zahraniční politika Evropské unie* [online]. [cit. 2014-04-18] ISBN: 978-92-79-06077-9. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/cs/eu-ve-sv-t-pbNAAB07126/>

EVROPSKÁ KOMISE, 2013a. *Příspěvek EU k rozvojovým cílům tisíciletí* [online]. [cit. 2014-04-18] ISBN: 978-92-79-31488-9. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/cs/p-sp-vek-eu-k-rozvojov-m-c-l-m-tis-cilet--pbMN0213293/>

EVROPSKÁ KOMISE, 2014a. *Souhrnná zpráva o činnosti Evropské unie 2013* [online]. [cit. 2014-04-18] ISBN: 978-92-79-34376-6. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/cs/souhrnn-zpr-va-o-innosti-evropsk-unie-2013-pbNAAD14001/> ISBN:

FRISCH, Dieter, 2008. *The European Union's development policy: a personal view of 50 years of international cooperation* [online]. Maastricht: ECDPM. [cit. 2014-04-18] ISBN

978-90-72908-37-7. Dostupné z: <http://ecdpm.org/wp-content/uploads/2013/10/PMR-15-European-Union-Development-Policy-International-cooperation-2008.pdf>

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010 [cit. 2014-04-18]. ISBN 978-928-2425-725. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/qc3209190csc_002.pdf

WORLD BANK, 2007. *World Development Report 2008 : Agriculture for Development* [online]. World Bank. © World Bank. [cit. 2014-04-18] Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/5990> License: CC BY 3.0 IGO.

WORLD BANK, 2012. *World Development Report 2013 : Jobs* [online]. Washington, DC. © World Bank. [cit. 2014-04-18] Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/11843> License: CC BY 3.0 IGO.

WORLD BANK, 2013. *World development indicators* [online]. Washington, DC. © World Bank. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/13191> License: CC BY 3.0 IGO

Internetové zdroje

ACP, 2011a. *About Us: Secretariat ACP* [online]. Brussels: ACP, 2011 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.acp.int/content/secretariat-acp>

ACP, 2011b. *FAQ* [online]. Brussels: African, Caribbean, and Pacific Group of States, 2011 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.acp.int/node/7>

AFRICA-EU PARTNERSHIP, 2014. *How it works* [online]. Brussels: Africa-EU Partnership, 2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.africa-eu-partnership.org/about-us/how-it-works>

AVERT, 2012. *HIV & AIDS in Zambia* [online]. West Sussex: AVERT, 2012 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.avert.org/hiv-aids-zambia.htm>

AVERT, 2014. *HIV and AIDS Statistics 2011* [online]. West Sussex: AVERT, 2014 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.avert.org/africa-hiv-aids-statistics.htm>

BBC, 2013. *Tanzania profile* [online]. London: BBC, 19. 12. 2013 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14095776>

BRUNER, Štěpán, 2014. EU: *Volný obchod s USA přinese každé domácnosti 540 eur za rok* [online]. Praha: Mladá fronta (EU15.cz), 21. 1. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/eu-volny-obchod-s-usa-prinese-kazde-domacnosti-540-eur-za-rok-1054601>

BYDŽOVSKÁ, Marie, 2014. *Rozvojová politika* [online]. Praha: Vláda České republiky (Euroskop.cz), 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>

- CAIRO PLAN OF ACTION, 2010. [online]. [cit. 2014-03-15] Dostupné z: http://www.summits.aip.pt/Africa/docs/The_Cairo_Action_Plan_EN.pdf
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2014a. *The World Factbook: Country comparison: GDP - per capita (PPP)* [online]. Washington: CIA, 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html>
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2014b. *The World Factbook: Country Comparison: GDP (Purchasing Power Parity)* [online]. Washington: CIA, 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html?countryname=European%20Union&countrycode=ee&regionCode=eur&rank=2#ee>
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2014c. *The World Factbook: Russia* [online]. Washington: CIA, 22. 4. 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2014d. *The World Factbook: Somalia* [online]. Washington: CIA, 16. 4. 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>
- CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2014e. *The World Factbook: Zambia* [online]. Washington: CIA, 24. 4. 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/za.html>
- CARIBBEAN COMMUNITY, 2014. *The caribbean forum of African, Caribbean and Pacific (acp) states (cariforum)* [online]. Praha: [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.caricom.org/jsp/community_organs/cariforum/cariforum_main_page.jsp?menu=cob
- ČESKÁ TELEVIZE, 2013. *Jednání o zóně volného obchodu EU–USA odstartovalo* [online]. Praha: ČT, 8. 7. 2013 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/233984-jednani-o-zone-volneho-obchodu-eu-usa-odstartovalo/>
- ČESKÁ TELEVIZE, 2014. *USA a EU zmrazí majetek ruským a ukrajinským politikům* [online]. Praha: ČT, 17. 3. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/266577-usa-a-eu-zmrazi-majetek-ruskym-a-ukrajinskym-politikum/>
- ČLOVĚK V TÍSNI, 2013. *Humanitární pomoc a rozvoj: Angola* [online]. Praha: Člověk v tísni, 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/angola>
- DAC AVIATION INTERNATIONAL, 2013. *ECHO Flight* [online]. Quebec: DAC, 2013 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://dacaviation.com/echo-flight/>

- DEVELOPMENT ASSISTANCE COMMITTEE, 2010. *DAC STATISTICAL REPORTING DIRECTIVES* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/stats/38429349.pdf>
- EFTA, 2014. *EU Programmes with EEA EFTA Participation* [online]. Brussels: EFTA, 2014 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://www.efta.int/eea/eu-programmes>
- EU DELEGATION TO ZAMBIA AND COMESA, 2013. *Factsheet cooperation with Zambia* [online]. [cit. 2014-04-18] Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/documents/zambia-factsheet-eu-dev-corp-2013_en.pdf
- EU-MEDIA, 2006. *Vztah Evropské unie a OSN* [online]. Praha: EU-Media (EurActiv.cz), 27. 7. 2006 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/vztah-evropsk-unie-a-osn>
- EU-MEDIA, 2013a. *Evropská politika sousedství* [online]. Praha: EU-Media (EurActiv.cz), 12. 6. 2013 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/evropska-politika-sousedstvi-000048>
- EU-MEDIA, 2013b. *Navzdory špiónážní aféře začínají jednání o zóně volného obchodu EU-USA* [online]. Praha: EU-media (EurActiv.cz), 8. 7. 2013 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/obchod-a-export0/clanek/navzdory-spionazni-afere-dnes-zacinaji-vyjednani-o-zone-volneho-obchodu-eu-usa-ttip-transatlanticka-zona-volneho-obchodu-tefta-010965>
- EUROPEAN COMMISSION, 2006. *The Valencia Ministerial Conference and its Action Plan* [online]. Brussels: European commission, 31. 5. 2006 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15009_en.htm
- EUROPEAN COMMISSION, 2007. *MEDA programme* [online]. Brussels: European commission, 12. 4. 2007 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15006_en.htm
- EUROPEAN COMMISSION, 2008. *Tenth anniversary of the Euro-Mediterranean Partnership* [online]. Brussels: European commission, 18. 4. 2008 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r10156_en.htm
- EUROPEAN COMMISSION, 2010a. *Renewed impetus in the fight against poverty: EU and ACP states initial revised Cotonou Partnership Agreement* [online]. Brussels: European Commission, 19. 3. 2010 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_9596_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2010b. *Trade: Africa, Caribbean, Pacific (ACP)* [online]. Brussels: European commission, 6. 5. 2010 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/africa-caribbean-pacific/>

EUROPEAN COMMISSION, 2011. *Humanitarian Aid & Civil Protection: Funding - Financial resources* [online]. Brussels: European commission, 29. 11. 2011 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/funding/budget_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012a. *Development and corporation - EuropeAid: Agenda for Change* [online]. Brussels: European commission, 17. 2. 2012 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/news/agenda_for_change_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012b. *Development and Cooperation - EuropeAid: Development Co-operation Instrument (DCI)* [online]. Brussels: European Commission, 17. 2. 2012 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012c. *Development and cooperation-Europeaid: From Lomé I to IV* [online]. Brussels: European commission, 17. 2. 2012 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/lome-convention/lomeitoiv_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012d. *Development and cooperation - EuropeAid: Geographic instruments* [online]. Brussels: European commission, 17. 2. 2012 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/geographic_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012e. *Development and cooperation - EuropeAid: Sierra Leone* [online]. Brussels: European commission, 30. 11. 2012 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/country-cooperation/sierra-leone/sierraleone_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012f. *Development and cooperation - EuropeAid: Zambia* [online]. Brussels: European commission, 31. 5. 2012 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/country-cooperation/zambia/zambia_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2012g. *Humanitarian aid and civil protection: Presentation about ECHO* [online]. Brussels: European commission, 13. 9. 2012 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/about/presentation_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013a. *Development and cooperation - EuropeAid: About development and cooperation - EuropeAid* [online]. Brussels: European commission, 29. 5. 2013 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/who/about/index_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013b. *Development and cooperation - EuropeAid: Aid funding – investing in a better future* [online]. Brussels: European commission, 13. 2. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/index_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013c. *Development and cooperation - EuropeAid: EU budget and external cooperation* [online]. Brussels: European commission, 6. 2. 2013 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/mff/eu-budget_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013d. *ECHO Factsheet Horn of Africa* [online]. [cit. 2014-04-12] Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/hoa_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2013e *Financial programming and budget: Financial framework 2007 - 2013* [online]. Brussels: European commission, 19. 3. 2013 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/figures/fin_fw0713/fw0713_en.cfm#cf07_13

EUROPEAN COMMISSION, 2013f. *Humanitarian Aid & Civil Protection: ECHO Flight* [online]. Brussels: European commission, 5. 7. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/aid/sub_saharian/echo-flight_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013g. *Humanitarian Aid & Civil Protection: Horn of Africa* [online]. Brussels: European commission, 12. 4. 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/aid/sub_saharian/hoa_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013h. *Press release database: Key facts about the strategic partnership between EU and Africa and Key facts about our cooperation with Africa* [online]. Brussels: European Commission, 25. 1. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-35_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2013i. *Trade: Countries and regions - Canada* [online]. Brussels, 19. 11. 2013 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/canada/>

EUROPEAN COMMISSION, 2013j. *Trade: Countries and regions: Japan* [online]. Brussels: European commission, 19. 11. 2013 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/japan/>

EUROPEAN COMMISSION, 2013k. *Trade: Countries and regions: Mercosur* [online]. Brussels, 9. 12. 2013 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/mercosur/>

EUROPEAN COMMISSION, 2013l. *Trade: Countries and regions - Russia* [online]. Brussels: European commission, 19. 11. 2013 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/russia/>

EUROPEAN COMMISSION, 2014b. *Development and cooperation - EuropeAid: Angola* [online]. Brussels: European commission, 15. 1. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/country-cooperation/angola/angola_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014c. *Development and cooperation - EuropeAid: Tanzania* [online]. Brussels: European commission, 15. 1. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/country-cooperation/tanzania/tanzania_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014d. *Development and cooperation - EuropeAid: Thematic instruments and programmes* [online]. Brussels: European commission, 15. 1. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/thematic_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014e. *ECHO Factsheet Humanitarian Air Services* [online]. [cit. 2014-04-10] Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/thematic/humanitarian_air_services_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2014f. *ECHO Factsheet – Resilience in the Sahel* [online]. [cit. 2014-04-10] Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/sahel_agir_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2014g. *ECHO Factsheet – Sahel Food & Nutrition Crisis* [online]. [cit. 2014-04-10] Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/sahel_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2014h. *ECHO Factsheet – Somalia* [online]. [cit. 2014-04-15] Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/somalia_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2014i. *Enlargement: Check current status* [online]. Brussels: European Commission, 1. 4. 2014 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enlargement/countries/check-current-status/index_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014j. *Financial Programming and Budget: Multiannual Financial Framework* [online]. Brussels, 5. 2. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm?viewas=table

EUROPEAN COMMISSION, 2014k. *Humanitarian Aid & Civil Protection: AGIR – Sahel & West Africa* [online]. Brussel: European commission, 25. 4. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/policies/resilience/agir_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014l. *Humanitarian Aid & Civil Protection: Sahel* [online]. Brussel: European commission, 4. 4. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/aid/sub_saharian/sahel_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2014m. *Trade: Countries and regions: Caribbean* [online]. Brussels, 14. 2. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean/>

EUROPEAN COUNCIL, 2014. *EU-Africa Summit 2014* [online]. Brussels: European Council, 2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.european-council.europa.eu/eu-africa-summit-2014>

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2013. *EU relations with the Economic Community of West African States* [online]. Brussels, 16. 5. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/africa/ecowas/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014a. *Asia* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/asia/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014b. *Canada* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/canada/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014c. *European Neighbourhood Policy (ENP)* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014d. *EU involvement in ASEM* [online]. Brussels, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/asem/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014e. *EU Relation with Japan* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/japan/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014f. *EU Relations with Angola* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/angola/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014g. *EU relations with Latin America* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/la/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014h. *EU relations with Russia* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/russia/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014i. *EU Relations with Sierra Leone* [online]. Brussels: EAAS, 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/sierra_leone/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014j. *EU Relations with Tanzania* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/tanzania/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014k. *EU-US Summit, Washington 28 November 2011* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/us/sum11_11/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014l. *Federative Republic of Brazil* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/brazil/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014m. *China* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/china/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014n. *Mercosur – (Common Market of the South)* [online]. Brussels, 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/mercosur/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014o. *The Continental Approach* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/africa/continental/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014p. *The Cotonou Agreement* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/acp/cotonou_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014q. *The EU and the Rio Group* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/la/riogroup_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014r. *The EU's Relations with Latin America and the Caribbean* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/lac/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014s. *The EU's Relations with the United Nations* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/organisations/un/index_en.htm

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, 2014t. *The EU sub-regional and bilateral relations with African countries* [online]. Brussels: EEAS, 2014 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/africa/subregional/index_en.htm

EUROSTAT, 2013. *Population on 1 January* [online]. Luxembourg, 17. 10. 2013 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>

EUROSTAT, 2014. *Basic figures on the EU* [online]. [cit. 2014-02-10] Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GL-14-001/EN/KS-GL-14-001-EN.PDF

EVROPSKÁ KOMISE, 2007b. *Celosvětové partnerství pro udržitelný rozvoj* [online]. Brussels, 26. 9. 2007 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/l28015_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2007c. *Evropský konsensus o rozvoji* [online]. Brusel: Evropská komise, 28. 11. 2007 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12544_cs.htm

- EVROPSKÁ KOMISE, 2007d. *Evropský nástroj sousedství a partnerství (2007–2013)* [online]. Brusel: Evropská komise, 08. 10. 2007 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/about/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2007e. *Evropský rozvojový fond (ERF)* [online]. Brusel: Evropská komise, 14. 6. 2007 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/overseas_countries_territories/r12102_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2007f. *Partnerství EU-Afrika* [online]. Brusel: Evropská komise, 18. 7. 2007 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12106_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2008a. *Barcelonský proces: Unie pro Středomoří* [online]. Brusel: Evropská komise, 1. 1. 2008 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/rx0001_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2008b. *Evropsko-středomořská regionální strategie a orientační program 2007–2013* [online]. Brusel, 20. 5. 2008 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15011_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2008c. *Od strategie pro Afriku ke strategickému partnerství EU-Afrika* [online]. Brusel: Evropská komise, 16. 5. 2008 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r13009_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2008d. *Press releases database: Barcelonský proces: Unie pro Středomoří* [online]. Brusel: Evropská komise, 21. 5. 2008 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-774_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2008e. *Strategie EU pro Afriku* [online]. Brusel: Evropská komise, 19. 5. 2008 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12540_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2009. *Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku* [online]. Brusel: Evropská komise, 30. 12. 2009 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0009_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2010a. *Lisabonská smlouva - smlouva pro 21. století* [online]. Brusel: Evropská komise, 30. 10. 2010 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/071217_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2010b. *Listina základních práv* [online]. Brüssel: Evropská komise, 6. 5. 2010 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/l33501_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2010c. *SDĚLENÍ KOMISE, EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. [cit. 2014-02-18] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>

EVROPSKÁ KOMISE, 2010d. *Společná zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. Brüssel: Evropská komise, 26. 4. 2010 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0025_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2011a. *Dohoda z Cotonou* [online]. Brüssel: Evropská komise, 8. 3. 2011 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12101_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2011b. *Hospodářské a finanční věci: Evropská politika sousedství* [online]. Brüssel: Evropská komise, 30. 5. 2011 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2011c. *Nový přístup k politice sousedství* [online]. Brusel: Evropská komise, 16. 9. 2011 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/rx0033_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2011d. *Press releases database: Rozvojová politika EU: Komise chce zefektivnit pomoc a zaměřit ji na méně odvětví a nejpotřebnější země* [online]. Brüssel: Evropská komise, 13. 10. 2011 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1184_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2013b. *Kdo je kdo – Barrosova komise – Evropská komise* [online]. Brüssel, 17. 11. 2013 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/members/index_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2014b. *Ekonomika EU* [online]. Brüssel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/economy/index_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2014c. *Evropa 2020* [online]. Brüssel: Evropská komise, 10. 3. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2014d. *Lisabonská smlouva: Smlouva pro Evropu 21. století: Smlouva v kostce* [online]. Brüssel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm

- EVROPSKÁ KOMISE, 2014e. *Rozvoj a spolupráce* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/dev/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2014f. *Schumanova deklarace z 9. května 1950* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2014g. *Zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. Brusel: Evropská komise, 8. 4. 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/cfsp/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2014h. *Zaměstnanosti, sociální věci a sociální začleňování: Vnější vztahy* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=87&langId=cs>
- EVROPSKÁ KOMISE, 2014i. *Základní informace o Evropské unii* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE, 2014j. *Život v EU* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_cs.htm
- EVROPSKÁ SLUŽBA PRO VNĚJŠÍ ČINNOST, 2014. *Evropská unie ve světě* [online]. Brusel: ESVČ, 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/what_we_do/index_cs.htm
- GEORGE C. MARSHALL FOUNDATION, 2009. *The Marshall Plan* [online]. Virginia: GCMF, 2009 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.marshallfoundation.org/TheMarshallPlan.htm>
- GOVERNMENT OF CANADA, 2012. *Canada-EU Relations: an Overview* [online]. Brussels: Government of Canada, 16. 11. 2012 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://www.canadainternational.gc.ca/eu-ue/bilateral_relations_bilaterales/overview-apercu.aspx?lang=eng&menu_id=13
- IMF, 2013. *Heavily indebted poor countries (HIPC) initiative and multilateral debt relief initiative (MDRI) - Statistical update* [online]. Washington: IMF (International Monetary Fund), 2. 4. 2013 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/041113.pdf
- KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ [online]. [cit. 2014-02-18] Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf
- KRUTÍLEK, Ondřej, 2014. *Změny po Lisabonské smlouvě* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>

- KURSA, David, 2014a. *Čína* [online]. Praha: Vláda České republiky (Euroskop.cz), 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9120/sekce/cina/#>
- KURSA, David, 2014b. *WTO* [online]. Praha: Vláda České republiky (Euroskop.cz), 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9147/sekce/wto/>
- OECD, 2014a. *Aid (ODA) by sector and donor [DAC5]* [online]. Paris: OECD, 1. 5. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=TABLE5>
- OECD, 2014b. *DAC List of ODA Recipients* [online]. Paris: OECD, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/development/stats/daclistofodarecipients.htm>
- OECD, 2014c. *Official development assistance – definition and coverage* [online]. Paris: OECD, 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm#Definition>
- OSN, 2005. *Rozvojové cíle MDGs* [online]. Praha: OSN, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>
- PEŠTOVÁ, Michaela, 2013. *Africký roh – prokleté místo?* [online]. Praha: Rozvojovka.cz, 1. 10. 2013 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1398-africky-roh-proklete-misto.htm>
- SPÁČILOVÁ, Klára, 2014. *Spojené státy* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9131/sekce/spojene-staty/>
- TODHUNTER, Colin, 2013. *The US-EU Transatlantic Free Trade Agreement (TAFTA): Big Business Corporate Power Grab* [online]. Montreal: Centre for Research on Globalization, 4. 10. 2013 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.globalresearch.ca/the-us-eu-transatlantic-free-trade-agreement-tafta-big-business-corporate-power-grab/5352885>
- TREJBAL, Václav, 2013. *Brazílie opouští partnery z Mercosuru. Usiluje o bilaterální obchodní dohodu s EU* [online]. Praha: Patria.cz, 12. 8. 2013 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2405280/brazilie-opousti-partnery-z-mercrosuru-usiluje-o-bilateralni-obchodni-dohodu-s-eu.html>
- TUČEK, Filip, 2014a. *Africká unie* [online]. Praha: Vláda České republiky (Euroskop.cz), 2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9134/sekce/africka-unie/>
- TUČEK, Filip, 2014b. *Rusko* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2014 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9130/sekce/rusko/>
- UNCTAD, 2013. *Handbook of statistics* [online]. United Nations [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdstat38_en.pdf
- UNDP, 2012. *Human Development Index and its components* [online]. New York: UNDP, 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-its-components/wxub-qc5k>

UNDP, 2013. *Human development report 2013: the rise of the South: human progress in a diverse world*. [online]. 2013 ed. New York: United Nations Development Programme. [cit. 2014-03-18] ISBN 978-921-1263-404. Dostupné z: hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf

Úřední věstník Evropské unie, 2000. *DOHODA O PARTNERSTVÍ* [online]. [cit. 2014-02-18] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:22000A1215%2801%29>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014a. *ESVO* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9133/sekce/esvo/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014b. *Evropská politika sousedství* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014c. *Zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. Praha: Vláda České republiky (Euroskop.cz), 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>

WORLD BANK, 2014. *Data: GDP (current US\$)* [online]. Washington: WB, 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries?order=wbapi_data_value_2012+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

Seznam zkratek

AGIR	The Global Alliance for Resilience Initiative
AKT	Skupina států Afriky, Karibiku a Tichomoří
ASEAN	Association of South East Asian Nations
ASEM	The Asia-Europe Meeting
CALC	Cumbres America Latina y Caribe
CARIFORUM	The Caribbean forum of African, Caribbean and Pacific States
CELAC	Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
COMESA	The Common Market for Eastern and Southern Africa
DAC	Development Assistance Committee
DCI	Development Co-operation Instrument
EHS	Evropské hospodářské společenství
ECHO	European Community Humanitarian Office
EIB	Evropská investiční banka
EIDMR	The European Instrument for Democracy and Human Rights
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument
ERF	Evropský rozvojový fond
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
FAO	Food and Agriculture Organization
FYROM	The Former Yugoslav Republic of Macedonia
GNI	Gross national income
HDI	Human development index
HDP	Hrubý domácí produkt
HND	Hrubý národní důchod
MERCOSUR	Mercado Común del Sur
NSCI	Nuclear Safety Co-operation Instrument
ODA	Official development assistance
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů
SAARC	South Asian Association for Regional Cooperation

SHARE	Supporting Horn of Africa Resilience
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNDP	United Nations Development Programme
WTO	World trade organisation

Seznam tabulek

Tabulka 2. 1 Rozvojové cíle tisíciletí.....	9
Tabulka 2. 2 Kategorie členění Světové banky států podle důchodu.....	17
Tabulka 4. 1 Přehled finančních nástrojů 2007-2013	37

Seznam grafů

Graf 4. 1 Oficiální rozvojová pomoc v letech 2004-2013.....	35
---	----

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́домі́, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne: 8.5.2014

Milan Klobušiak